

14/12/23

HL00115 - LLB Gen (Three Year Course)
Sem - V (60:40)

Paper / Subject Code: 75714 / Public International Law & Human Rights

(Time: 2 Hours)

(Marks: 60)

N.B:

1. All questions are compulsory. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. Figures to the right indicate full marks. उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
3. Give case-law/ reasons wherever necessary. आवश्यक असेल तेथे केस /कायदा-कारणे द्या

Q. 1 Answer the following in not more than 2 sentences (Any 6) खालील प्रश्नांची दोनच वाक्यात उत्तर द्या (कोणतेही सहा) (12)

1. What is express recognition? / व्यक्त मान्यता म्हणजे काय?
2. What is National Waters? / राष्ट्रीय जल म्हणजे काय?
3. Write any two functions of the Economic and Social Council. / आर्थिक आणि सामाजिक परिषदेची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.
4. Elaborate any four reasons for the child abuse in India. / भारतात बाल शोषणाची कोणतीही चार कारणे स्पष्ट करा.
5. What do you mean by the 'Customary rules of International Law'? / 'आंतरराष्ट्रीय कायदाचे प्रचलित नियम' म्हणजे काय?
6. What is Pacta Sunt Servanda? / पक्ता सुंत सर्वदा म्हणजे काय?
7. Elaborate any two significance of sustainable development in today's time. / आजच्या काळात शाश्वत विकासाचे कोणतेही दोन महत्त्व स्पष्ट करा.
8. Write any two objectives of Universal Declaration of Human Rights, 1948 युनिव्हर्सल देकलरेशन ऑफ ह्युमन राईट्स, 1948 चे कोणतेही 2 उद्देश लिहा.
9. Define Right to development/ विकासाच्या अधिकाराची व्याख्या करा.
10. What is UNESCO? / युनेस्को म्हणजे काय?

Q. 2 Write short notes (any 2) टीपा लिहा (कोणतेही दोन) (12)

1. National Commission for Minorities. / राष्ट्रीय अल्पसंख्याक आयोग
2. Rights of aliens. / एलियन्स चे अधिकार
3. American convention of human rights. / मानवी हक्कांचे अमेरिकन अधिवेशन.
4. International Labour Organization. / आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना.

41174

Page 1 of 3

DE8B7A2298E39A4E9B9E98DE6F1A873F

Q. 3 Situational Problems. (any 2) कोणतेही दोन सोडवा

(12)

1. As result of disputes between East Pakistan and West Pakistan a new state emerged by the name Bangladesh. India was the first state to recognise Bangladesh. पूर्व पाकिस्तान आणि पश्चिम पाकिस्तानमधील वादांच्या परिणामी बांगलादेश नावाने एक नवीन राज्य उदयास आले. बांगलादेशला मान्यता देणारे भारत हे पहिले राज्य होते.

- If Bangladesh is not recognized by any country of the world, what will be the consequences for the same? Explain. / बांगलादेशला जगातील कोणत्याही देशाने मान्यता दिली नाही, तर त्याचे काय परिणाम होतील? स्पष्ट करणे.
- Define recognition. / मान्यता परिभाषित करा.

2. Mr. 'A' was an accused person who is too poor to afford a lawyer and who would, therefore, have to go through the trial without legal assistance. / श्री 'अ' एक आरोपी व्यक्ती होता ज्याला वकिलाचा खर्च देखील परवडत नसल्याने, त्यामुळे त्याला कायदेशीर मदतीशिवाय खटला चालवावा लागेल.

- Which constitutional right of Mr. 'A' has been violated? / श्री 'अ' च्या कोणत्या घटनात्मक अधिकाराचे उल्लंघन झाले आहे?
- Write relevant case and explain the decision of the court. / संबंधित केस लिहा आणि न्यायालयाचा निर्णय स्पष्ट करा.

3. Mr. X was illegally detained in prison for over two years after his acquittal due to negligence of the jail authorities. / तुरुंग अधिकार्यांच्या निष्काळजीपणामुळे निर्दोष सुटल्यानंतर मिस्टर एक्सला दोन वर्षांहून अधिक काळ तुरुंगात बेकायदेशीरपणे ताब्यात घेण्यात आले.

- Which human rights of Mr. X were violated in the above situational problem? Explain in the light of Indian Constitution and one International Convention on Human Rights. / वरील परिस्थितीजन्य समस्येमध्ये श्री. एक्सच्या कोणत्या मानवी हक्कांचे उल्लंघन झाले? भारतीय राज्यघटना आणि मानवी हक्कांवरील आंतरराष्ट्रीय अधिवेशनाच्या प्रकाशात स्पष्ट करा.
- Explain the role of National Human Rights Commission in India with respect to the above problem. / वरील समस्येच्या संदर्भात भारतातील राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.

4. A mail steamer collided on high seas with another ship. There were allegations that the collision was caused due to negligence of the officer who was commanding the steamer. As a result of the collision the ship sank and some persons on board died. / एका मेल स्टीमरची दुसऱ्या जहाजाशी

खोल समुद्रात टक्कर झाली. स्टीमरची कमान सांभाळणाऱ्या अधिकाऱ्याच्या निष्काळजीपणामुळे ही टक्कर झाल्याचा आरोप करण्यात आला. टक्कर झाल्यामुळे जहाज बुडाले आणि जहाजावरील काही लोकांचा भूत्यू झाला.

- Recognise the famous case relating to the similar circumstances as the above problem and write the name of Court who delivered the judgement. / वरील समस्यांप्रमाणे तत्सम परिस्थितीशी संबंधित प्रसिद्ध खटला ओळखा आणि ज्या कोर्टाने निकाल दिला त्याचे नाव लिहा.
- Elaborate the judgment in the above case. / वरील प्रकरणातील निकाल सविस्तरपणे सांगा

Q. 4 Answer the following (any 2) कोणत्याही 2 प्रश्नांची उत्तरे द्या (24)

- Explain in detail the peaceful settlements of disputes under International Law. / आंतरराष्ट्रीय कायदांतर्गत विवादांचे शांततापूर्ण तोडगे तपशीलवार स्पष्ट करा.
- Elaborate various human rights of women in India in the light of CEDAW / सीडी (सी ई डी ए डब्लू) च्या प्रकाशात भारतातील महिलांचे विविध मानवी हक्क विस्तृत करा.
- What is treaty? What are various stages of treaty making? Explain the term 'reservation' in treaties / करार म्हणजे काय? करार बनवण्याचे विविध टप्पे कोणते आहेत? करारांमधील 'आरक्षण' हा शब्द स्पष्ट करा.
- Highlight the Salient features of the International Covenant on Economic, Social, and Cultural Rights. / आर्थिक, सामाजिक आणि सांस्कृतिक अधिकारांवरील आंतरराष्ट्रीय कराराची ठळक वैशिष्ट्ये अधोरेखित करा.

(2 Hours)

[Total Marks: 60]

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Figures to right indicate full marks.
3. Give reasons/ case Laws wherever necessary.

Q1. Answer the following in not more than two sentences. (Any six) (2 marks each): 12

1. What is Monistic Theory.
2. What do you understand by the terms non-use of force?
3. Write two issues of the Lotus Case?
4. What is meant by UNICEF?
5. What is Pacta Sunt Servanda?
6. What is UNEP?
7. State two rights under ICCPR?
8. What is 'State Territory'?
9. What do you understand by the term 'double jeopardy'?
10. What do you understand by the term UDHR?

Q2. Write short note on (any two) (6 marks each): 12

1. ILO.
2. Role of NGOs in India.
3. Judicial Activism in environmental law.
4. Human Rights of children.

Q3. Situational problem (any two) (6 marks each): 12

1. On October 22, 1946, two British warships passing through the strait of Corfu were struck with mines in Albanian territorial waters with the result that H. M. S. Sarmarez sank while H. M. S. Volage was seriously damaged. The Channel was swept by the British Navy on November 12th and 13th, without obtaining consent of the Albanian authorities. A newly laid field of anchored mines was discovered. Great Britain alleged that Albania was responsible for the presence of the mines in the channel.
 - I. What is the name of the case? And which court decided the case?
 - II. What was the decision?
2. In recent times there have been ceasefire violation along the India-Pakistan border on many occasions resulting into loss of life of army men and civilians.
 - I. What are the result of such ceasefire violations under International Law?
 - II. What are the rights of affected states in such situations?
3. In the light of recent aggression by Russia on Ukraine. Answer the following
 - I. What kind of sanctions would the United Nations Security Council impose on Russia in response to an invasion?
 - II. If Russia occupies parts of Ukraine, what would happen to rights of aliens in that place?

7/12/2022

Sem V

4. The Closure of many small scale industries during pandemic is resulting into loss of job to the daily wage workers who worked in these small scale industries. Many labourers and their family members are facing acute starvation many a times resulting into deaths.
- I. Which Human Rights of labourers are violated in the above case?
 - II. Write your views to improve the Human Rights conditions of the labourers in the above context.

Q4. Answer the following (any two) (12 marks each):

24

1. Define Treaty? Explain the significance of treaty in governing the relations between the states?
2. What are the methods of peaceful settlement of disputes in international law?
3. Define Human Rights under the protection of Human Rights Act, 1993? Explain the functions of NHRC?
4. Explain Human Rights of Women under India Constitution.

Sem - V

मराठी रूपांतर

(२ तास)

[एकूण: ६०]

- NB: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2. उजवीकडे आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
3. आवश्यक तेथे कारण/ केस कायदा द्या

Q1. दोन पेक्षा जास्त वाक्यात पुढील उत्तर द्या. (कोणताही सहा) (प्रत्येकी २ गुण):

१२

१. मोनिस्टिक सिद्धांत म्हणजे काय?
२. बळाचा वापर न करणे या अटीद्वारे तुम्हाला काय समजते?
३. पर्यावरण कायद्यातील न्यायिक सक्रियता.
४. UNICEF म्हणजे काय?
५. पक्टा सुंट सर्वदा म्हणजे काय?
६. UNEP म्हणजे काय?
७. ICCPR अंतर्गत दोन मानव अधिकारांची हमी?
८. 'राज्य प्रदेश' म्हणजे काय??
९. 'दुहेरी धोका' या शब्दाने तुम्हाला काय समजते?
१०. UDHR या शब्दाने तुम्हाला काय समजते?

Q2. कोणत्याही दोन वर लहान टीप लिहा. (प्रत्येकी ६ गुण):

१२

१. ILO.
२. विवादांचे शांततापूर्ण तोडणे.
३. भारतातील स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका.
४. बालकांचे मानव अधिकार.

Q3. कोणतीही दोन समस्या सोडवा. (प्रत्येकी ६ गुण):

१२

१. २२ ऑक्टोबर १९४६ रोजी दोन ब्रिटीश युद्धनौका कोर्मुच्या सामुद्रधुनीतून जात असताना अल्बेनिअन् सागरहद्दीतील सुरुंगावर आदळल्या. परिणामी एच. एम्. एस्. सोमर्न बुडाली; तर एच. एम्. एस्. व्हॉलेज गंभीररित्या क्षतीग्रस्त झाली. १२ व १३ नोव्हेंबरला अल्बेनिअन् अधिकाऱ्यांची परवानगी न घेता ब्रिटीश नौदलाने सामुद्रधुनीत शोध घेतला असता नव्याने नांगरलेल्या सुरुंगाचे क्षेत्र सापडले. ग्रेट ब्रिटनने अल्बानिया, सामुद्रधुनीत असलेल्या सुरुंगासाठी जबाबदार असल्याचा आरोप केला.
 - i. या खटल्याचे नाव काय ? आणि कोणत्या न्यायालयाने खटल्याचा निवाडा केला?
 - ii. निवाडा काय होता?
२. भारत व पाकिस्तान यांच्यामध्ये असलेल्या आंतरराष्ट्रीय रेवेवर हल्लीच्या दिवसांत बरेचदा युद्धविरामाचे उल्लंघन झाले व परिणामी सैनिक व नागरिक मृत्युमुखी पडले.
 - I. आंतरराष्ट्रीय कायद्याअन्वये असे युद्धविराम उल्लंघनाचे काय परिणाम होतात?
 - II. अशा परिस्थितीमध्ये नुकसान सोसलेले राष्ट्र यांचे काय अधिकार आहेत.

7/12/22

4100115 - LLB/Gun QP: 10858
Paper / Subject Code: 75714 / Public International Law & Human Rights

Sem V

3. युक्रेनवर रशियाने अलीकडे केलेल्या आक्रमणाच्या प्रकाशात. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या
- आक्रमणाला प्रतिसाद म्हणून United Nations Security Council रशियावर कोणत्या प्रकारचे निर्बंध लादले जातील?
 - जर रशियाने युक्रेनच्या काही भागांवर कब्जा केला तर त्या ठिकाणी परदेशी नागरिकांचे काय होईल?

4. महामारीच्या काळात अनेक लघुउद्योग बंद पडल्याने या उद्योगांमध्ये काम करणाऱ्या रोजंदारी कामगारांची नोकरी गेली आहे. अनेक मजूर आणि त्यांच्या कुटुंबातील सदस्यांना अनेकवेळा तीव्र उपासमारीचा सामना करावा लागतो ज्यामुळे मृत्यू होतो बरेच मजूर व त्यांचे कुटुंबियांना उपासमारी झाली व काही लोक मृत्युमुखी पडले.

१) वरील संदर्भात मजुरांचे कोणते मानव अधिकारांची पायमल्ली झाली आहे.

२) वरील संदर्भात मजुरांची मानव अधिकारांची परिस्थिती सुधारण्यासाठी आपली मते लिहा

Q4. खालील उत्तर द्या (कोणत्याही दोन) (प्रत्येकी १२ गुण):

२४

- तहाची व्याख्या करा? राज्यांमधील संबंधांचे संचालन करण्यासाठी कराराचे महत्त्व स्पष्ट करा?
- आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील विवादांचे शांततापूर्ण निराकरण करण्याच्या पद्धती काय आहेत?
- मानवी हक्क कायदा, 1993 च्या संरक्षणाखाली मानवी हक्कांची व्याख्या करा? NHRC चे कार्य स्पष्ट करा?
- "भारतीय संविधानानुसार स्त्रियांचे मानव अधिकार" सविस्तर लिहा.

11119

Paper / Subject Code: 67904 / Public International Law & Human Rights

LLB Sem V
BLS Sem IV

[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to right indicate full marks.
 3. Give reasons / case laws wherever necessary.

- Q.1 Attempt the following in not more than 2 sentences each:** 20
1. What is the monist view of International law?
 2. Define Recognition?
 3. Why is sovereignty a considered an important element of State?
 4. What are bilateral treaties?
 5. Write any two functions of ILO?
 6. Explain Disintegration of States with examples.
 7. What is *ex aequo et bono*?
 8. What does the European Convention on Human Rights concerned with?
 9. Who constitutes the State Human Rights Commission?
 10. What is PUCL?
- Q.2 Write Short Notes on any four of the following:** 20
1. De facto Recognition
 2. UNESCO
 3. International Court of Justice
 4. Supreme Court & Human Rights
 5. Legal Nature of Judicial Decisions
 6. Continental Shelf
- Q.3 Solve any two of the following problems:** 12
1. On January 23, 1925, the United States of America and the Netherlands referred their dispute concerning sovereignty over particular Islands to arbitration by a sole arbitrator to determine whether the Island in its entirety formed a part of the territory belonging to the United States of America or of the territory of the Netherlands.
 - a) Which case is being referred to here and explain the facts of the case.
 - b) What was the principle adopted by the Arbitrator in resolving the case.
 2. Mr. X was illegally detained in prison for over two years after his acquittal due to negligence of the jail authorities. Explain -
 - a) Is it a Human Rights violation?
 - b) Which writ is available to Mr. X in this case?
 3. Thirty-seven states of the world are land-locked states. Nepal is also a land locked state and has no access to the sea for carrying out commercial activities.
 - a) Which UN Convention grants rights to land locked States?
 - b) What are the rights of the land locked states?

Q.4 Attempt any four of the following questions:

- a. Explain the role played by NGO's in the protection of Human Rights?
- b. Explain the significance of Fundamental Rights and the Directive Principles provided in the Indian Constitution towards the protection of women and Children.
- c. What is Territorial Sea? Explain the various freedoms of High Seas with appropriate examples.
- d. Explain Territory. Modes of Acquisition and Loss of Territory.
- e. Explain the UN Convention on Law of Seas and its significance in bringing Peace and harmony in the World.
- f. Elaborate on the sources of International law.

मराठी रुपांतर

सूचना:

1. सर्व प्रश्न सोडवा.
2. उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
3. आवश्यक तेथे कारणे/धारा/ केस लॉ द्या

प्र.१ खालील प्रश्नांची उत्तरे दोनच वाक्यात द्या.

(20)

- अ. आंतरराष्ट्रीय कायद्याबद्दल अद्वैतवादी मत काय आहे?
- ब. मान्यतेची व्याख्या लिहा?
- क. सार्वभौमत्वला राष्ट्रांचे महत्त्वपूर्ण घटक का मानतात?
- ड. उभयपक्षी करार म्हणजे काय?
- इ. आंतरराष्ट्रीय श्रम संघटनेचे चे कोणतेही दोन कार्ये लिहा?
- फ. राष्ट्रांचे विघटन उदाहरणासहित स्पष्ट करा.
- ग. *ex aequo et bono* म्हणजे काय?
- ह. मानवी हक्का वरील युरोपियन परिषद कशावर संबंधित आहे?
- ळ. राज्य मानवाधिकार आयोगाची स्थापना कोण करतो?
- क्ष. *PUCL* म्हणजे काय?

प्र.२ थोडक्यात टीपा लिहा (कोणतेही चार)

(20)

- अ. वास्तविक मान्यता
- ब. UNESCO
- क. आंतरराष्ट्रीय न्यायालय
- ड. सर्वोच्च न्यायालय आणि मानव अधिकार
- इ. न्यायिक निर्णयांचे कायदेशीर स्वभाव
- फ. महाद्वीपीय फडताळ (Continental Shelf)

प्र.३ कोणतेही दोन सोडवा.

(12)

1. २३ जानेवारी १९२५ रोजी U.S.A आणि नेदरलँड ने काही विशेष बेटाचे सावर्भौमत्व निश्चित करण्यासाठी लवादाकडे मध्यस्थी साठी दिले कि हे बेट U.S.A चे आहे कि नेदरलँड चे.

अ. येथे कोणत्या CASE चा संदर्भ दिला आहे . त्या CASE ची घटना स्पष्ट करा.

ब. ह्या CASE चा निराकरण करण्यासाठी लवादाने कोणत्या सिद्धांताचा वापर केला

2. जेल अधिकाऱ्यांच्या निष्काळजीपणामुळे श्री "X" याला त्याच्या सुटकेनंतर सुद्धा अवैधरित्या २ वर्षासाठी तुरुंगात ठेवण्यात आले .

अ. मानव अधिकाराचे उल्लंघन झाले आहे का ?

ब. ह्या CASE मध्ये श्री "X" याला कोणत्या WRIT उपलब्ध आहेत ?

3. जगातील ३७ राष्ट्रे जमीन बंद आहेत . नेपाळ देखील जमीन बंद आहे आणि त्यांना समुद्र मध्ये व्यवसायिक कार्यास प्रवेश नाही .

अ. UN चे कोणते संमेलन जमीन बंद राष्ट्रांना अधिकार देते?

ब. जमीन बंद राष्ट्रांचे अधिकार स्पष्ट करा ?

Q.4 कोणत्याही ४ प्रश्नांची उत्तरे लिहा

(48)

अ. मानव अधिकारांचे संरक्षण करण्यासाठी गैर सरकारी संघठन (NGO) ची भूमिका स्पष्ट करा

ब. महिलांचे व बालकांचे संरक्षणासाठी भारतीय संविधानातील मूलभूत अधिकार आणि डिस्क्रेटिव्ह

प्रिसिपल्स चे महत्त्व लिहा

क. प्रादेशिक समुद्र (Territorial Sea) म्हणजे काय ? योग्य ते उदाहरण देऊन उच्च समुद्राचे

स्वातंत्र्य स्पष्ट करा

ड. प्रदेश, प्रदेश संपादन आणि प्रदेश गमावणे स्पष्ट करा

इ. समुद्र कायद्या वरील UN परिषद स्पष्ट करा आणि त्याचे जगामध्ये एकत्रता व शांतता

आण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

फ. आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे उगमस्थान विस्तृत करा

LLB Sem-IV
BLS sem-IX

09/05/2019

Paper / Subject Code: 67904 / Public International Law & Human Rights

[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

N.B:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate full marks.
3. Give case-law/ reasons wherever necessary.

Q. 1 Answer the following in not more than 2 sentences:

20

- a) What is article 38(1) of the statute of International Court of Justice?
- b) Distinguish between law making treaties and treaty of contract
- c) When can the recognition of government be withdrawn?
- d) What is *Pacta Sunt Servanda*?
- e) Define Ozone Depletion?
- f) Discuss 2 important issues from Justice Puitaswamy v/s Union of India
- g) What is Right to Development?
- h) State the importance of Magna Carta
- i) State the Principles of 'Equal Pay for Equal work' as enshrined in the constitution of India
- j) What do you mean by Land Locked State?

Q. 2 Write short notes (any 4)

20

- a) Peaceful Settlement of Disputes
- b) CEDAW
- c) International Labour Organisation
- d) National Commission for Minorities
- e) Rights of children in the Indian Constitution
- f) Island Of Palmas Case

Q. 3 Situational Problems. (any two)

12

- a) A Russian tourist was gang raped by the employees of the local hotel where she was staying while visiting a city. She left the country after the incident and a case was registered on her behalf for compensation

1. Is there any breach of fundamental rights? Explain your answer with reasons.
2. Explain with case laws if any fundamental rights are available to foreign citizens.

68964

Page 1 of 4

3D549360974E4E671020DF1FB880F4F5

1100120110

J. me 855
XL me 218

Paper / Subject Code: 67904 / Public International Law & Human Rights

- b). Bondana and Pacika are two neighboring State having boundary dispute. To resolve their disputes both the countries decide to approach International Court of Justice.
 1. State the Procedure followed by the countries to approach the International Court of Justice.
 2. Write the two famous Cases decided by the International Court of Justice.
- c) The 1972 Stockholm conference had the effect of initiating worldwide participation and partnership in creating the awareness to preserve the Environment from further damage.
 1. State two major suggestions of the Stockholm conference for improvement of Environment.
 - 2) Write any two provisions which were inserted in the Indian Constitution as an impact of Stockholm conference

Q. 4 Answer the following (any four)

48

- a) Define International Law. Explain in detail the various sources of International Law.
- b) Explain the principle of freedom of high seas? Describe its usefulness.
- c) Explain the status of the rights of Prisoners.
- d) Explain Human Rights ? Trace its origin and development.
- e) Discuss the following
 1. European Human Rights Arrangements
 2. UDHR.
- f) Explain the Powers and Functions of NHRC

[वेळ: १ तास]

[गुण: १००]

सूचना:

1. सर्व प्रश्न सोडवा.
2. उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.
3. आवश्यक तेथे कारणे/धारा/ केस लॉ द्या

प्र.१ खालील प्रश्नांची उत्तरे दोनच वाक्यात द्या.

- 1) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाच्या न्यायदंडाच्या कलम 38 (1) काय आहे? (20)
- 2) कायदा बनविण्याच्या संधि आणि कराराच्या संधि दरम्यान फरक स्पष्ट करा
- 3) सरकारची मान्यता कधी काढली जाते?
- 4) *Pacta Sunt Servanda* म्हणजे काय?
- 5) *OZONE* विलोपन ची व्याख्या लिहा ?
- 6) *Justice Puttaswamy v/s Union of India* ह्या खटल्यासधील महत्त्वाचे २ मुद्दे लिहा
- 7) विकासाचा अधिकार म्हणजे काय?
- 8) मॅग्रा कार्टचे महत्त्व सांगा
- 9) भारतीय संविधानामध्ये निहित केलेल्या "समान कामासाठी समान वेतन" ह्या धोरणाचे स्थिती लिहा 10)
- जमीन बंद राष्ट्र म्हणजे काय?

प्र.२ थोडक्यात टीपा लिहा (कोणत्याही चार) (20)

- 1) शांतताप्रिय विवाद निपटारा
- 2) *CEDAW*
- 3) आंतरराष्ट्रीय श्रम संघटना
- 4) अल्पसंख्याक राष्ट्रीय आयोग
- 5) भारतीय संविधानातील मुलांचे हक्क
- 6) पोलमास बेट खटला

प्र.३ कोणतेही दोन सोडवा.

(12)

1. एका रशियन महिला पर्यटकेवरती एका स्थानिक हॉटेल मध्ये राहत असताना त्यातील कर्मचार्यांनी तिच्यावरती सामूहिक बलात्कार केला .त्या घटने नंतर तिने देश सोडला आणि तिच्या वतीने एक खटला दाखल करण्यात आला.

अ. मूलभूत अधिकारांचे कोणतेही उल्लंघन आहे काय? कारणे द्या ?

ब . परदेश्याना उपलब्ध असलेले मुलभूत अधिकार **CASE LAWS** च्या साहाय्याने स्पष्ट करा.

b. बॉडाणा आणि पेसीका हे दोन शेजारील राज्य आहेत ज्यामध्ये सीमा विवाद आहे. त्यांच्या विवादाचे निराकरण करण्यासाठी दोन्ही देशांनी आंतरराष्ट्रीय न्यायालयात जाण्याचा निर्णय घेतला.

1. आंतरराष्ट्रीय न्यायालयात जाण्यासाठी देशांनी अनुसरण केलेली प्रक्रिया लिहा.

2. आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाने दिलेले कोणतेही दोन प्रसिद्ध निर्णय लिहा

c) 1972 च्या स्टॉकहोम परिषदेने पर्यावरणास पुढील हानीपासून संरक्षण देण्यासाठी जागरूकता निर्माण करण्यासाठी जगभरातील सहभागास आणि भागीदारीची सुरुवात केली.

1. पर्यावरण सुधारण्यासाठी स्टॉकहोम परिषदेच्या दोन प्रमुख सूचना लिहा .

2) स्टॉकहोम कॉन्फरन्सचा प्रभाव म्हणून भारतीय संविधानात समाविष्ट केलेल्या कोणत्याही दोन तरतुदी लिहा

Q.4 कोणत्याही ४ प्रश्नांची उत्तरे लिहा

(48)

a) आंतरराष्ट्रीय कायदा परिभाषित करा . आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या विविध स्त्रोतांचा (Sources) तपशील स्पष्ट करा

b) उच्च समुद्रांच्या स्वातंत्र्याचा सिद्धांत समजावून सांगा . त्याच्या उपयुक्ततेचे वर्णन करा

c) कैद्यांच्या अधिकारांची स्थिती स्पष्ट करा

d) मानवाधिकारांची व्याख्या स्पष्ट करा. त्याचे मूळ आणि विकासाचे वर्णन करा

e) स्पष्ट करा: 1. युरोपियन मानवाधिकार व्यवस्था 2. UDHR

f) NHRC चे अधिकार आणि कार्ये विस्तारित करा

N.B: 1. All questions are compulsory.

1. a) Answer in one or two sentences

- 1) Define International law.
- 2) Rebus sic stantibus
- 3) What is non-use of force?
- 4) What is opinion Juris?
- 5) Write two important functions of National Commission for women.
- 6) What is stare decisis?
- 7) Two objectives of WHO
- 8) What is magna carta?
- 9) Write two issues of the Lotus case
- 10) Two rights of prisoners at the time of arrest

20

2. Short notes (Any Four)

- 1) KYOTO Protocol.
- 2) Rights on children under convention on Right of child
- 3) National Human Rights Commission
- 4) Corfu channel case
- 5) American convention
- 6) International labour Organisation

20

3. Answer Any Two

- 1) The closure of many tea gardens in the state of Assam is resulting into loss of job for the daily wage workers who worked in these tea gardens. Many laborers and their family members are facing acute starvation many a times resulting into deaths.
 - 1) Which rights of laborers are violated in the above case.
 - 2) What are your suggestions to improve the condition of laborers.
- 2) In recent times there have been ceasefire violations along the India Pakistan border on many occasions resulting into loss of life of army mace and civilians.
 - 1) What are the results of such ceasefire violations under International law?
 - 2) What are the rights of affected states in such situations?
- 3) The 1972 Stockholm conference had the effect of initiating worldwide participation and partnership in creating the awareness to preserve the environment from further damage.
 - 1) State two major suggestions of the Stockholm conference for improvement of Environment.
 - 2) Write any two provisions which were inserted in the Indian constitution as an impact of Stockholm conference.

12

V-102 811

Q.P. Code: 13241

4. Answer Any four

- 1) What is treaty? What is reservation in a treaty? Write stages of a treaty
- 2) Peaceful settlement of disputes
- 3) Role of NGO in improvement of the conditions of women in India.
- 4) What are Human Rights? Explain the role of United Nations in preservation of Human Rights.
- 5) What are the sources of International law?
- 6) Explain the concept of Right to healthy environment with the help of Supreme Court judgments.

१. एक किंवा दोन ओळीत उत्तरे लिहा :-

- (अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या लिहा.
- (ब) रिबस सिक स्टंटीबस
- (क) बळाचा नवापर म्हणजे काय ?
- (ड) ओपीनिओ जुरीस म्हणजे काय ?
- (इ) राष्ट्रीय महिला आयोग यांचे दोन कर्तव्ये लिहा.
- (फ) स्टरे डेसेसीस म्हणजे काय ?
- (ग) डब्ल्यु एच ओ (WHO) चे दोन उद्दीष्टे लिहा.
- (ह) मॅग्ना कार्टा म्हणजे काय ?
- (ल) लोटस केस मधील दोन महत्त्वाचे मुद्दे लिहा.
- (य) अटक करण्याच्यावेळी कैद्यांचे कोणते दोन अधिकार आहेत.

२०

२. टिपा लिहा :-

- (अ) क्योटो प्रोटोकॉल
- (ब) मुलांचे अधिकारांवर संधी अंतर्गत मुलांचे अधिकार
- (क) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोग
- (ड) कोरफु चॅनल केस
- (इ) अमेरिकन कन्वेंशन
- (फ) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना.

२०

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

- (अ) आसाम या राज्यामध्ये बरेच चहाचे मळे बंध झाल्यामुळे रोजंदारीवर काम करणारे बरेच मजुर बेरोजगार झाले. बरेच मजुर आणि त्यांचे कुटूंबीयांना उपासमारी झाली व काही लोक मृत्यूमुखी पडले.
 - (१) वरील संदर्भात मजुरांचे कोणते अधिकारांची पायमल्ली झाली आहे.
 - (२) वरील संदर्भात मजुरांची परिस्थिती सुधारण्याची आपले मत लिहा.
- (ब) भारत व पाकिस्तान यांच्यामध्ये असलेल्या आंतरराष्ट्रीय रेषेवर हल्लीच्या दिवसांत बरेचदा युद्धविरामाचे उल्लंघन होते व त्याचे परिणामास्वरूप सैनिक व नागरिक मृत्यूमुखी पडले.
 - (१) आंतरराष्ट्रीय कायद्यान्वये असे युद्धविराम उल्लंघनाचे काय परिणाम होतात.
 - (२) अशा परिस्थितीमध्ये नुकसान सोसलेले राष्ट्र यांचे काय अधिकार आहे.
- (क) १९७२ साली स्टॉकहोम कॉन्फरेंसच्या परिणामस्वरूप जंगभरात पर्यावरण जोपासण्यासाठी व पर्यावरणावर होणारे घातक परिणाम थांबवण्यासाठी जागरूकता निर्मिती झाली.
 - (१) स्टॉकहोम कॉन्फरेंसची दोन महत्त्वाचे उपाययोजना लिहा.
 - (२) भारतीय राज्यघटनेमध्ये कोणते दोन नवीन ----- बहाल करण्यात आल्या.

१२

[TURN OVER

४. कोणतेही चार प्रश्न सोडवा :-

- (अ) संधी म्हणजे काय ? संधी मध्ये आरक्षणचा अर्थ काय ? संधीचे ठप्पे लिहा.
- (ब) तंटा सोडविण्याचे शांततापूर्ण मार्ग.
- (क) महिलांच्या परिस्थिती सुधारण्यासाठी गैर सरकारी संगठन याची सक्रिय भूमिका लिहा.
- (ड) मानवाधिकार म्हणजे काय ? संयुक्त राष्ट्र संघ यांनी मानवाधिकार जोपसण्यासाठी साकारलेली भूमिका स्पष्ट करा.
- (इ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची उगमस्थाने.
- (फ) सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या न्यायनिवाळे यांच्या मदतीने स्वस्थ पर्यावरणाचे अधिकार यावर स्पष्टीकरण लिहा.

Time: 3 Hours

Marks: 100

- N.B:
- (1) All questions are compulsory
 - (2) Figures on the right indicate marks
 - (3) Give reasons/ case laws wherever necessary

1. Answer the following in not more than two sentences each:

20

- a. What is a treaty contract?
- b. Who according to the ICJ can interpret the provisions of the UN charter?
- c. Why was John Austin the foremost critic of International law?
- d. Define 'Pacta Sunt Servanda'.
- e. Explain the purpose of United Nations.
- f. What is CEDAW?
- g. State the right to encounter ships without nationality.
- h. What are the kind of Human Rights?
- i. State the purpose of UNHCR.
- j. On whose recommendations, the President of India appoints the Chairperson of the NHRC?

2. Write short notes on any four of the following:

20

- a. Essentials of a mediator.
- b. Composition of the International Court of Justice.
- c. Exclusive Economic Zone.
- d. National Commission on Minorities.
- e. Role of NGOs in the protection of Human Rights.
- f. Passage through International Straits.

3. Answer any two of the following situational questions:

12

- a. The owners of two separate fishing vessels sailing under the Spanish flags went to the court claiming that their ships containing fresh catch of fish had been captured by the United States. They claimed that they were not aware of the existence of war and that their vessel was fishing on the coast close to Cuba. No incriminating material like arms was found on the fishermen and they did not make any attempt to run the blockade after learning of its existence nor did they resist their arrest.

Q. P. Code: 51250

- (i) Name the above mentioned case which deals with customary laws.
- (ii) What was the decision made by the United States Court in this case?
- b. In a judgment, the Supreme Court of India reinforced the argument that all the organs of the Government such as legislature, executive and judiciary must act according to the constitutional mandate of equality between men and women.
- (i) Mention any two landmark judgments of the Supreme Court reinforcing the right to equality for women.
- (ii) Mention some of the measures taken by the Parliament to incorporate the above observation of the Supreme Court.
- c. Mr. Raj was detained illegally in prison for over two years after his release due to negligence of the jail authorities.
- (i) Explain the violation of human rights in the above case.
- (ii) Identify the articles of the Indian Constitution which has been violated in the above case.

4. Answer any four of the following:

48

- a. Explain State under the International Law. Enumerate on the different kinds of State.
- b. Explain Recognition and the various theories of recognition of States in International Law.
- c. Critically examine the rights of the prisoners in India. Explain in the context of some of the landmark cases decided by the Supreme Court.
- d. Explain the evolution of International Law and the role of the United Nations in maintaining peace and order in the world.
- e. Explain in detail the Universal Declaration of Human Rights and its relevance in the modern world.
- f. Explain in details the functioning of the National Human Rights Commission and discuss some of the recommendations made by the NHRC.

मराठी रूपांतर

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडे नमूद केलेले अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. योग्य ठिकाणी संबंधित न्यायनिर्णय लिहा.

1. खालील प्रश्नांची दोन वाक्यात उत्तरे लिहा

- अ) तह करार म्हणजे काय ?
ब) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयच्या मते संयुक्त राष्ट्रे चार्टर च्या तरतुदीचे अर्थ कोण लावू शकते ?
क) जोन ऑस्टिन यांना आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे सर्वात अप्रक्रम समीक्षक का म्हटले जाते?
ड) "पक्टा सुंत सेर्वाडा" ची व्याख्या लिहा.
इ) संयुक्त राष्ट्रांचे उद्दिष्ट स्पष्ट करा.
ई) 'सिडाव' म्हणजे काय ?
फ) राष्ट्रीयत्व नसलेल्या जहाजावर सामना करण्याचे अधिकार लिहा.
ग) मानवी हक्कांच्या प्रकार लिहा.
ह) 'युएनचसीआर' चे उद्दिष्ट स्पष्ट करा.
ज) कोणाच्या शिफारसीवर भारताचे राष्ट्रपती NHRC च्या अध्यक्षांची नियुक्ती करतात ?

2. टिपा लिहा - (कोणत्याही ४)

- अ) मध्यस्त साठी लागणाऱ्या आवश्यक पात्रता.
ब) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची रचना.
क) विशेष आर्थिक झोन.
ड) अल्पसंख्यांक राष्ट्रीय आयोग.
इ) मानवी हक्क संरक्षण करण्यासाठी अशासकीय संस्थांची भूमिका.
ई) आंतरराष्ट्रीय पतंग द्वारा रस्ता.

3. खालील प्रश्न सोडवा - (कोणतेही दोन)

३३

अ) स्पानिश ध्वजवाहू जहाजातून जात असलेल्या दोन वेगळ्या मासेमारीच्या जहाजांचे मालकांनी दावा केला होता कि, अमेरिकेनी त्यांचे ताजे मासे पकडलेली जहाज जप्त केली. त्यांनी दावा केला कि त्यांना युद्धाच्या अस्तित्वाची जाणीव नव्हती आणि त्यांच्या जहाजाने क्युबाच्या किनाऱ्यावर मासामारी केली होती. मच्छीमारावर हात लावण्यासारखा छळवणूकीची सामग्री किंवा असशस्त्र सारखी काही सामग्री सापडली नाही आणि त्यांच्या अस्तित्वाची माहिती मिळाल्यानंतर त्यांनी नाकेबंदी चालविण्याच्या कोणत्याही प्रयत्न केला नाही कारण त्यांनी त्यांच्या अटकला विरोध केला आहे.

१. वर नमूद केलेल्या केसचे नाव जे प्रथागत कायद्यांशी निगडित आहे ते सांगा.

२. अमेरिकेच्या न्यालयाने या प्रकारणात काय निर्णय घेतला.

ब) सर्वोच्च न्यायालयाने एका खटले मध्ये असा निकाल दिला कि, सरकारचे अंग - विधानमंडळ, कार्यकारीमंडळ, न्यायपालिका यांनी पुरुष आणि स्त्रिया यांच्यातील समतेचा कार्य करतांना संवैधानिक जनादेशाचे पालन करावे.

(i) सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या स्त्रिया साठी समतेच्या अधिकाराचे २ निकाल लिहा.

(ii) वरील निकाल अमलात आणण्यासाठी भारतीय संसदेने कोणते उपाय योजिले आहेत ते लिहा.

क) राजला त्याची सजा पूर्ण झाल्या नंतर देखील २ वर्षांसाठी तुरुंग प्रशासन अधिकाऱ्यांनी अवैधरित्या तुरुंगात ताब्यात ठेवले होते.

(i) वरील उदाहरणा मध्ये मानव अधिकाराचा उल्लंघन स्पष्ट करा.

(ii) वरील उदाहरणामध्ये भारतीय घटने मधील कोणत्या अनुच्छेदाचा उल्लंघन झाला आहे.

4. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा

४८

अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्यांतर्गत राज्याची परिभाषा स्पष्ट करा. राज्याचे वेगवेगळे प्रकार लिहा.

ब) मान्यता म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील वेगवेगळे सिद्धांत विशद करा?

क) भारतातील कैद्यांच्या अधिकाराचे बारकाईने परीक्षण करा. सर्वोच्च न्यालयाने निश्चित केलेल्या काही महत्वपूर्ण संदर्भ स्पष्ट करा.

ड) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची उत्क्रांती स्पष्ट करा व जगामध्ये शांती आणि सुव्यवस्था राखण्याचे संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका लिहा.

इ) मानवी अधिकारांच्या सार्वत्रिक घोषणाचे तपशील स्पष्ट करा व आधुनिक जगात त्याची प्रासनीक्ता सांगा.

ई) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची कार्य पद्धती स्पष्ट करा व त्याच्या शिफारशीची चर्चा करा?

UB sem-V
PIL

Repeat
23 July 2019

Q. P. Code: 51249

Time: 3 Hours

Marks: 100

- N.B:
- (1) All questions are compulsory
 - (2) Figures on the right indicate marks
 - (3) Give reasons/ case laws wherever necessary

1. Answer the following in not more than two sentences each:

20

- a. Explain Archipelagic state
- b. What is 'Subrogation'?
- c. What are the drawbacks of International law?
- d. What is Continental shelf?
- e. What is a commonwealth?
- f. What is Amnesty International?
- g. What is innocent passage?
- h. State Kinds of Human Rights
- i. Who are Internally Displaced persons?
- j. Who are the officials who constitute the State Human Rights Commission.

2. Write short notes on any four of the following:

20

- a. Coercive means of dispute settlement.
- b. Jurisdiction of the International Court of Justice.
- c. Contiguous Zone.
- d. National Commission on Minorities.
- e. Role of United Nations in the protection of Women.
- f. Advantages of Conciliation.

3. Answer any two of the following situational questions:

12

- a. A dispute arose concerning the sovereignty over the island of Palmas which was ceded by Spain to the United States of America under the treaty concluded in 1898. However Netherland also claimed that the Island was part of its possession on the basis of having exercised sovereignty on the Islands for more than 200 years.
 - (i) Name the above mentioned case and how was the issue settled?
 - (ii) What was the final decision in this case?

Q. P. Code: 51249

- b. In a judgment, the Supreme Court of India reinforced the argument that all the organs of the Government such as legislature, executive and judiciary must act according to the constitutional mandate of equality between men and women.
- Mention any two landmark judgments of the Supreme Court reinforcing the right to equality for women.
 - Mention some of the measures taken by the Parliament to incorporate the above observation of the Supreme Court.
- c. Mr. Rajesh who is an Indian citizen was arrested and tortured in Pakistan by its Army. Pakistani authorities are not allowing his family members to communicate with Mr. Rajesh.
- As a lawyer suggest Mr. Rajesh to approach the ICJ against Pakistan?
 - Explain the process of who can represent Mr. Rajesh's case.

4. Answer any four of the following:

48

- Explain acquisition of State Territory. What are the different modes for a state to acquire territory?
- Explain Recognition and the various theories of recognition of States in International Law.
- Explain in detail the law of Sea and the different issues discussed in the three UNCLOS.
- Explain the purpose of the United Nations and highlight principles which bind each Member State of the UN.
- Evaluate in detail how the Supreme Court has enlarged the meaning and scope of the fundamental rights to include those rights not specified in part III of the Constitution.
- Explain the powers and functions of the National Human Rights Commission.

मराठी रूपांतर

Q. P. Code: 51249

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
२. उजवीकडे नमूद केलेले अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३. योग्य ठिकाणी संबंधित न्यायनिर्णय लिहा.

१. खालील प्रश्नांची दोन वाक्यात उत्तरे लिहा

अ) द्वीपसमूह राज्य म्हणजे काय?

ब) 'साब्रोगेशन' म्हणजे काय?

क) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे दोष सांगा?

ड) भूखंड मंच म्हणजे काय?

इ) राष्ट्रकुल म्हणजे काय?

ई) 'आमनेसती इंटरनशनल' म्हणजे काय?

फ) निर्दोष रस्ता म्हणजे काय?

ग) मानवी हक्कांचे प्रकार लिहा

ह) आंतरिक विस्थापित व्यक्ती कोण आहे?

ज) मानवाधिकार आयोगाचे अधिकारी कोण असतात?

२. टिपा लिहा: (कोणत्याही ४)

अ) दंडात्मक उपायाने विवाद निपटारा

ब) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाचे अधिकारक्षेत्र

क) अविकसित क्षेत्र

ड) अल्पसंख्यांक राष्ट्रीय आयोग

इ) स्त्रियांचे संरक्षण करण्यामध्ये संयुक्त राष्ट्राची भूमिका.

ई) सलोखाचे फायदे

3. खालील प्रश्न सोडवा: (कोणतेही दोन)

अ) १८९८ मध्ये झलेल्या करारानुसार पाल्मास बेटावर सार्वभौमत्वाविषयी एक वाद उद्भवला जो स्पेनने अमेरिकेला बहाल करण्यात आला. तथापि नेदरलंडने देखील दावा केला कि या बेटावर २०० वर्षांहून अधिक द्वीपे वर सार्वभौमत्वाचा वापर केल्याच्या आधारावर त्याच्या मालकीचा भाग होता.

१. वर नमूद केलेल्या प्रकरणाचे नाव सांगा आणि समस्येचे निराकरण कसे झाले?

२. या प्रकरणात अंतिम निर्णय काय होता ?

ब) सर्वोच्च न्यायालयाने एका खटले मध्ये असा निकाल दिला कि, सरकारचे अंग - विधानमंडळ, कार्यकारीमंडळ, न्यायपालिका यांनी पुरुष आणि स्त्रिया यांच्यातील समतेचा कार्य करताना संवैधानिक जनादेशाचे पालन करावे.

- सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या स्त्रिया साठी समतेच्या अधिकाराचे दोन निकाल लिहा.
- वरील निकाल अमलात आणण्यासाठी भारतीय संसदेने कोणते उपाय योजिले आहेत ते लिहा.

क) राजेश हा एक भारतीय नागरिक आहे. त्याला पाकिस्तान मध्ये अटक करून त्याचावर पाकिस्तानी सैन्याकडून छळ करण्यात आला. पाकिस्तानी अधिकारी त्याच्या कुटुंबियांना त्याच्याशी संपर्क करून देत नाही.

- राजेशचा वकील म्हणून तुम्ही त्याला आंतरराष्ट्रीय न्यायालयला संपर्क करण्यास सांगाल का?
- ह्या केस मध्ये राजेशच्या प्रतिनिधित्वाची प्रक्रिया लिहा.

4. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा

४८

अ) राज्य प्रदेश संपादन म्हणजे काय ते स्पष्ट करा. प्रदेश संपादन करण्याच्या विविध पद्धती सांगा.

ब) मान्यता म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील वेगवेगळे सिद्धांत विशद करा?

क) समुद्राचे कायदे स्पष्ट करा आणि तीन उन्वलीस (UNCLOS) मध्ये दिलेल्या वेग वेगळ्या समस्यांचे स्पष्टीकरण लिहा.

ड) संयुक्त राष्ट्रांचे उद्देश लिहा तसेच त्यातील तत्व कोणत्या प्रकारे संयुक्त राष्ट्रीय सदस्यांची बांधणी करून ठेवतात ते स्पष्ट करा.

इ) सर्वोच्च न्यायालयाने मूलभूत अधिकारांची व्याप्ती विस्तृत करून त्या अधिकारांना देखील समाविष्ट केले आहेत जी भाग दोन मध्ये निर्दिष्ट केले नाहीत ह्या वाक्याचे मूल्यांकन करा.

ई) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची शक्ती व कार्य स्पष्ट करा.

- N. B. : (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate marks.
(3) Give reasons / case law wherever necessary.

1) Answer the following in not more than two sentences each

20

- Define Treaty.
- What is Monistic Theory?
- What do you understand by the terms non-use of force?
- What is Innocent Passage?
- What is EEZ?
- Write two important functions of National Human Rights Commission.
- Write two issues of the Lotus Case.
- What is Jus Cogens?
- Give two directive principles safeguarding the rights of women as laid down in the Constitution.
- What is UNCLOS?

2) Write short note on any four of the following:

20

- Mediation as method of settlement of International Dispute
- Corfu Channel Case
- CEDAW
- Rights of workers under Indian Constitution
- American Convention
- UDHR

3) Solve any two of the following with reasons:

12

- Sarita, a middle class girl from a village got married to Mahesh who was a class one officer in Maharashtra Public Service Commission. After her marriage she went to stay with her husband in Mumbai. Mahesh did not take her to any of the social gatherings and told her that he feels ashamed of her gradually he started abusing her verbally & physically.
 - Which rights of Sarita are violated in the above case? Explain.
 - Write any two legislations which aim at upliftment of rights of women passed by parliament.

- b) In recent times there have been ceasefire violation along the India – Pakistan border on many occasions resettling into loss of life of army men and civilians.
- What are the result of such ceasefire violations under International Law?
 - What are the rights of affected states in such situations?
- c) The Closure of many tea gardens in the state of Assam is resulting into loss of job to the daily wage workers who worked in these tea gardens. Many labourers and their family members are facing acute starvation many a times resulting into deaths.
- Which rights of labourers are violated in the above case?
 - What are your suggestions to improve the condition of labourers in above situation?
- 4) Answer the following in detail (any four) :
- Define International Law? Write the sources of International Law.
 - What are the rights of children as per the convention on Rights of Child? Discuss –
 - Discuss the role of S.C. in improvement of Rights relating to healthy environment.
 - What is recognition of states? Explain various theories of recognition.
 - Explain the principle of Freedom of High Seas. What are the exceptions to this principles?
 - Write your views on abolishment of Capital (death) punishment? Justify your opinion with the help of constitutional provisions; international conventions and protocols and case laws.

Q. P. Code : 13242

३
(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) उजव्या बाजूचे अंक गुण दर्शवितात.
(३) आवश्यक तेथे कारणे / केस लॉ द्या.

१. खालील प्रश्नांची उत्तरे दोन - तीन वाक्यात लिहा :

- (अ) संधीची व्याख्या लिहा. २०
(ब) मोनीस्टिक सिद्धांत म्हणजे काय?
(क) बळाचा नवापर याचा अर्थ लिहा.
(ड) निरुपद्रवी मार्ग (Innocent Passage) म्हणजे काय?
(इ) इ.ई.झेड. (EEZ) याचा अर्थ लिहा.
(फ) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाचे कोणतेही दोन कर्तव्ये लिहा.
(ग) लोटस कसे मधील दोन महत्त्वाचे मुद्दे लिहा.
(ह) जस कोगन्स म्हणजे काय?
(य) महिलांच्या अधिकारासंदर्भात भारतीय राज्यघटनेमध्ये दिलेले कोणतेही दोन दिशानिर्देश तत्वे लिहा.
(र) अनक्लाज म्हणजे काय?

२. कोणतेही चारांवर टिपा लिहा :

- (अ) पध्यस्थि आंतरराष्ट्रीय तंटा सोडवण्याचे साधन २०
(ब) कोरफु चॅनल केस
(क) सिडॉव
(ड) भारतीय राज्यघटनेमध्ये मजुरांचे अधिकार
(इ) अमेरिकन कन्व्हेन्शन
(फ) यु.डी.एच.आर.

३. कायद्याच्या आधारावर खालील केसेस सकारण सोडवा (कोणतेही दोन) :

(अ) सरिता, ही गावांत राहणारी एक मध्यमवर्गीय मुलीचे लग्न महेश, प्रथम श्रेणी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य लोकसेवा आयोग याच्याशी संपन्न झाले. लग्नानंतर सरिता महेशकडे मुंबईमध्ये राहायला आली. महेश यांनी सरिताला कोणत्याही सामाजिक कार्यक्रमांमध्ये नेण्यास नकार दिला व मला तुझ्यामुळे लाजीरवाणं वाटतं असे सांगितले. थोड्या दिवसांत त्यांनी तिला शारीरिक व मानसिक रित्या छळायला सुरुवात केली. १२

१) वरील परिस्थितीत सरिता हिच्या कोणत्या अधिकारांची पायमल्ली झाली. सविस्तर माहिती द्या.

२) कायदेमंडळाने पारित केलेले कोणतेही दोन कायद्यांची नावे लिहा.

(ब) भारत व पाकिस्तान यांच्यामध्ये असलेल्या आंतरराष्ट्रीय रेषेवर हल्लीच्या दिवसांत बरेचदा युद्धविरामाचे उल्लंघन झाले व परिणामी सैनिक व नागरिक मृत्युमुखी पडले.

- १) आंतरराष्ट्रीय कायद्याअन्वये असे युद्धविराम उल्लंघनाचे काय परिणाम होतात?
- २) अशा परिस्थितीमध्ये नुकसान सोसलेले राष्ट्र यांचे काय अधिकार आहेत.

(क) आसाम या राज्यामध्ये बरेच चहाचे मळे बंद झाल्यामुळे रोजदारीवर काम करणारे बरेच मजूर बेरोजगार झाले. बरेच मजूर व त्यांचे कुटुंबियांना उपासमारी झाली व काही लोक मृत्युमुखी पडले.

- १) वरील संदर्भात मजुरांचे कोणते अधिकारांची पायमल्ली झाली आहे.
- २) वरील संदर्भात मजुरांची परिस्थिती सुधारण्यासाठी आपली मते लिहा.

४. सविस्तर लिहा (कोणतेही चार) :

४८

- १) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या व स्रोते लिहा.
- २) मुलांचे अधिकारावर संधी (Convention on Rights of Child) याच्या निकषाने मुलांचे अधिकार कोणते ते स्पष्ट करा. महत्त्वाचे न्यायनिवाळे लिहा.
- ३) स्वस्थ पर्यावरणाचे अधिकार यावर जोपासण्यासाठी सर्वोच्च न्यायालयाची भूमिका लिहा.
- ४) मान्यता म्हणजे काय? मान्यतेचे वेगवेगळे सिद्धांत लिहा.
- ५) उच्च समुद्राचे स्वातंत्र्य (Freedom of High Seas) या आंतरराष्ट्रीय तत्त्वांचे विश्लेषण करा व त्याचे अपवाद विशद करा.
- ६) कायद्यातून मृत्युदंडाची शिक्षा काढून टाकणेबाबत आपली भूमिका संबंधीत सविधानिक तरतुदी, आंतरराष्ट्रीय संधी व न्यायालयीन निकालांच्या हवाल्याने स्पष्ट करा.

UB sem-V
PLS sem ~~IX~~ IX
Publiz Int. & HR.

03 DEC 2016

Q.P. Code : 305502

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All questions are **compulsory**
(2) **Figures to right** indicate **full marks**.
(3) Support your answers with relevant case laws.

1. Answer in not more than **two** sentences 20

- (a) What is International Law?
- (b) Name the four criteria of Statehood.
- (c) What is constitutive theory of recognition of States?
- (d) What is Pacta Sunt Servanda?
- (e) What is continental Shelf?
- (f) What is Ozone Depletion?
- (g) What is Asylum in International Law?
- (h) Write two important functions of UNICEF.
- (i) Define Arbitration.
- (j) What do you understand by the term Right to Development?

2. Short notes (Any **Four**) 20

- (a) Vienna Convention on Law of Treaty
- (b) Peaceful Settlements of Disputes
- (c) Directive Principles and Human Rights
- (d) Rights of Children under Indian Constitution
- (e) United Nations Environment Program
- (f) Amnesty International

3. Situational Questions. (Solve any **two**) 12

- (a) Mr Santosh was a member of a Trade Union. Once while he was travelling he fell down from the running train. He was admitted to the government hospital in a serious condition. As required medical facilities were not available in the Government hospital he was later on shifted to a private hospital. He claimed the sum of money from the Govt. which he spent on his treatment in the private hospital.
- (i) Can the claim be maintainable in Court in the above situation? Why?
 - (ii) Give examples of two legislations based on International Conventions for improvement of workers condition.

TURN OVER

MUPD16035 ACO035 12/13/2016 1:33:45 PM

- (b) Bondana and Pacika are two neighboring states having boundary disputes. To resolve their disputes both the countries decide to approach the International Court of Justice.
- State the procedure followed by the countries to approach the International Court of Justice.
 - Write the two famous cases decided by the International Court of Justice.
- (c) In a landmark Judgment the Supreme Court held that The National Human Rights Commission shall act according to the directions issued by the Supreme Court.
- Discuss the functions of National Human Rights Commission.
 - What shortcomings are there in the power granted to the National Human Rights Commission as per The Protection of Human Rights Act, 1993
4. Discuss in detail (Any four)
- Explain the term Sustainable Development? Explain various Acts which are enacted by the Central Government for the improvement of Environment.
 - Explain the role played by Supreme Court in India for the protection of human rights of people.
 - What is UNCLOS? Explain the importance of UNCLOS in resolving the disputes amongst disputing states.
 - Define Human Rights. Trace the development of Human Rights regime in modern times.
 - What is Recognition? Explain the Law relating to Recognition of States in International Law.
 - Define Treaty. What are the various stages of formation of a treaty? Give examples of two important treaties.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण: १००)

- सूचना: (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(३) उत्तरांना न्यायनिर्णयाचा संदर्भ द्या.
(४) मराठी रूपांतराचे आकलन न झाल्यास इंग्रजी प्रश्नप्रत्रिका कृपया पहावी.

१. एक किंवा दोन ओळीत उत्तरे लिहा.

२०

- (१) आंतरराष्ट्रीय कायदा म्हणजे काय ?
- (२) राज्याची चार ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
- (३) राष्ट्र मान्यतेचे कॉन्सटीटीव सिद्धांत (Constitutive Theory)
- (४) पॅक्टा संट सरवंडा म्हणजे काय ?
- (५) कॉन्टीनेंटल शेल्फ म्हणजे काय ?
- (६) ओझोनचे थर कमी होणे म्हणजे काय ?
- (७) आंतरराष्ट्रीय कायद्यामध्ये शरणागती (Asylum) चे अर्थ लिहा.
- (८) युनिसेफ चे दोन महत्वाचे कार्य लिहा.
- (९) आरबीट्रेशन म्हणजे काय ?
- (१०) विकासाचे अधिकार याचे अर्थ लिहा.

२. कोणतेही चार लिहा.

२०

- (१) संधी या संदर्भात विएन्ना परिषद.
- (२) तंटा सोडविण्याचे शांतीचे मार्ग.
- (३) दिशानिर्देश तत्त्वे व मानवाधिकार.
- (४) भारतीय राज्यघटनेमध्ये दिलेले मुलांचे अधिकार.
- (५) संयुक्त राष्ट्र संघ पर्यावरण कार्यक्रम.
- (६) अॅमनेस्टी इंटरनॅशनल.

TURN OVER

LLB sem-5

PIL & HR

22 APR 2016

BLS sem-9

QP Code : : **26016**

(3 Hours)

[Total Marks :100

- N.B. : (1) All questions are **compulsory**.
(2) Figure to the **rights** indicate **full marks**

1. Answer in not more than **two** sentences.

20

- Define International Law.
- What is non-use of force?
- What is UNCLOS ?
- What is Rebus Sic Stantibus?
- Give two differences between de-facto and de jure recognition.
- Write two important features of Amnesty International.
- What is 'Right to Development' ?
- Explain the principle of "Equal Pay for Equal Work" enshrined in the Constitution of India.
- What is Magna Carta?
- What is ICCPR and ICESCR?

2. Write Short Notes on (any **four**)

20

- International Labour Organisation
- Custom as a source of International Law
- EEZ
- Individual as a Subject of International Law
- Right to education
- European Convention on Human Rights

3. Situational Questions. (Any **two**).

12

- An inmate in police custody died. His family members alleged that the inmate died due to custodial torture. The authorities are denying any kind of torture or ill-treatment.
 - What are the rights of prisoners in India?
 - Give any two landmark judgments on the rights of prisoners in India
 - Can compensation be claimed in the cases of custodial death?
- A mall in Kairobi, the capital of Senya, was attacked by terrorists and 200 people were held hostage. Many hostages were international tourists and 100 captives were national the State of V.K. Senyan military failed to rescue the hostages. In a covert military operation, special forces of V.K. killed the terrorists and rescued the hostages. Senya protested and claimed that it was violation of its territorial integrity.

DB-Con. 438-16.

[TURN OVER]

- i. What is State Territory?
 - ii. What is the international principle of non-intervention? What are its exceptions?
 - iii. Did State of V.K. violated the principle of non-intervention? Why?
- (c) In the State of OP in India, communal riots took place last month. Many instances of atrocities against members of minority community were reported. Mr. Suraj Kumar is a social activist who has decided to work for securing justice to the riot victims. He has demanded inquiry into these cases.
- (i) Which National Commission can take cognizance of Mr. Suraj Kumar's complaint?
 - (ii) What are the powers concerning injury of such commission?
 - (iii) Write constitutional provisions for protection of minorities.

4. Answer any four.

48

- (a) What are the methods of peaceful settlement of disputes in International Law.
- (b) Explain the principle of sustainable development and the Polluter Pays Principle with the help of relevant International Declarations and case law.
- (c) "Special provisions for women in the Constitution of India aim at uplifting women to higher position in all the dimensions of life." Illustrate with the help of examples and landmark judgments
- (d) What is treaty? What are various stages of treaty making? Explain the term 'reservation' in treaties.
- (e) Explain the principle of freedom of seas. What are the exceptions to this principle?
- (f) Explain evolution of International Human Rights Law and the role of UN in that process.

[TURN OVER]

QP Code : 26016

3

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण: १००]

सूचना: - (१) सर्व प्रश्न आवश्यक.

(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. एक ते दोन वाक्यात उत्तरे द्या.

२०

- (अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या द्या.
- (ब) 'बळाचा न-वापर' म्हणजे काय?
- (क) युनक्लोस (UNCLOS) म्हणजे काय?
- (ड) 'रिबस सिक स्टॅंटीबस' (Rebus Sic Stantibus) म्हणजे काय?
- (इ) वास्तविक मान्यता (de facto recognition) आणि कायदेशीर मान्यता (de jure recognition) यातील फरक सांगा.
- (फ) अॅमनेस्टी इंटरनॅशनल ची दोन ठळक वैशिष्ट्ये लिहा.
- (ग) विकासाचा अधिकार म्हणजे काय?
- (ह) समान कामाचा समान मोबदला (Equal Pay for Equal Work) ह्या भारतीय संविधानात नमूद केलेल्या तत्वाचे स्पष्टीकरण द्या.
- (ई) मॅना काटा म्हणजे काय?
- (ज) आय्. सी. सी.पी. आर.(ICCPR) आय्. सी.इ. एस् .सी. आर.(ICESCR) म्हणजे काय?

२. संक्षिप्त टिपा लिहा (कुठलेही चार):-

२०

- (अ) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना.
- (ब) रूढी (Custom) - आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा स्रोत.
- (क) ई. ई. झेड (EEZ)
- (ड) व्यक्ती म्हणजे आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे प्रजाजन.
- (इ) शिक्षणाचा अधिकार
- (फ) यूरोपीयन मानवाधिकार संधी

३. कोणतेही दोन सोडवा:-

१२

- (अ) एका कैद्याचा पोलीस कैदेत मृत्यू झाला त्याच्या कुटुंबियांनी आरोप झाला त्याच्या कुटुंबियांनी आरोप केला की कैद्याचा मृत्यू कैदेत असताना झालेल्या छळवणूकीमुळे झाला.
 - (१) भारतात कैद्याचे काय अधिकार आहेत?
 - (२) कैदांचे अधिकारावरील कोणतेही दोन महत्वाचे न्यायालयीन निर्णय लिहा.
 - (३) कैदेत मृत्यू झाल्यास नुकसान भरपाई मागता येऊ शकते का?

[TURN OVER

DB-Con. 438-16.

- (ब) सेनिया राष्ट्राची राजधानी कायरोबीमध्ये एका मॉलवर अतिरेक्यांनी हल्ला केला आणि २०० लोकांना ओलीस ठेवले. अनेक बंधक विदेशी पर्यटक होते. आणि त्यातील १०० लोक व्ही. के. देशाचे नागरीक होते. सेनियन लष्कराला बंधकांना मुक्त करण्यात अपयश आले. एका गुप्त सैनिक कारवाईत व्ही. के. राष्ट्राच्या सैनिकांनी अतिरेक्यांना ठार मारले आणि बंधकांना वाचविले सेनियाने या कारवाईचा निषेध केला आणि त्यांच्या राष्ट्रीय अखंडत्वाचा भंग झाल्याचा दावा केला.
- (१) राष्ट्रीय क्षेत्र (State Territory) म्हणजे काय?
 - (२) आंतरराष्ट्रीय अहस्तक्षेपाचे तत्व काय आहे? त्याचे अपवाद काय आहेत?
 - (३) व्ही. के. राष्ट्राने अहस्तक्षेप तत्वाचे उल्लंघन केले काय? का?
- (क) भारतातील ओ. पी. राज्यात मागच्या महिन्यात जातीय दंगे झाले. या दंग्यात अल्पसंख्याकांवर अनेक अत्याचार झाले. श्री. सुरज कुमार हे एक सामाजिक कार्यकर्ते असून त्यांनी दंगा पिडीत व्यक्तींना न्याय मिळवून देण्यासाठी काम करण्याचे ठरवले त्यांनी या दंग्यांची चौकशी करण्याची मागणी केली.
- (१) कुठला राष्ट्रीय आयोग सुरज कुमारंच्या तक्रारीची दखल घेऊ शकतो?
 - (२) त्या आयोगाचे चौकशी करण्यासंदर्भात काय अधिकार आहेत.
 - (३) अल्पसंख्याकांच्या संरक्षणासाठी भारतीय संविधानात काय तरतूदी आहेत?

४. उत्तरे द्या (कोणतेही चार): -

४८

- (अ) वाद मिटवण्याचे आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील विविध शांततापूर्ण मार्गांचे स्पष्टीकरण द्या.
- (ब) सस्टेनेबल डेव्हलपमेंट (Sustainable development) आणि पोल्यूटर पेज (Polluter pays) या दोन तत्वांचे संबंधित आंतरराष्ट्रीय जाहीरनाम्यांचे संदर्भ देऊन स्पष्टीकरण द्या.
- (क) 'महिलांसाठी भारतीय संविधानातील विशेष तरतूदींचे उद्दीष्टे महिलांची सर्व क्षेत्रामध्ये उन्नती आहे.' उदाहरणे आणि महत्वाच्या न्यायालयीन निर्णयांचा संदर्भ देऊन स्पष्टीकरण द्या.
- (ड) संधी म्हणजे काय? संधी प्रक्रियेतील विविध टप्पे विशद करा. संधीतील आक्षेप (Reservation) रिझर्वेशन या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण द्या.
- (इ) समुद्री स्वातंत्र्य (Freedom of High Seas) या तत्वाचे स्पष्टीकरण द्या. या तत्वाचे कोणते अपवाद आहेत ते स्पष्ट करा.
- (फ) आंतरराष्ट्रीय मानवाधिकार कायद्याची उत्क्रांती व त्या प्रक्रियेतील संयुक्त राष्ट्राची भूमिका स्पष्ट करा.

Public International Law

LLB H.F.R.
Sem II
BLS Sem IX
(3 Hours)

8/12/2014
QP Code : 17717

[Total Marks : 100

- N. B. : (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer in not more than two sentences.

20

- Give two Theories of Recognition of States.
- What is UNCLOS ?
- What is 'Pacta sunt Servanda'?
- What was the main object of Stockholm Conference, 1972 ?
- What are 'Land Locked' States ?
- Give names of Noble Peace Prize Winners for the year 2014.
- Give any two international regional treaties concerning protection of human rights.
- What is 'State Territory' ?
- What is 'Right to Development' ?
- Give any four personal freedoms guaranteed under Article 19 of the Constitution of India.

2. Write notes on any four out of six topics.

20

- Principle of Jus Cogens.
- Customs as Source of international law.
- Rights of Prisoners in India.
- International Court of Justice.
- Principle of Non- Intervention.
- Judicial Activism in environmental law.

3. Solve any two :-

12

- In a remote District in the State of Battisgarh, a group of twenty five women were forced by local District administration to undergo sterilisation Due to medical negligence, fifteen woman lost their lives. A local NGO wants to file PIL.
 - According to you what fundamental rights have been violated in this case?
 - Under which Constitutional provisions can the NGO file PIL?
 - Can the Court award compensation to the families of deceased women in PIL?

CX-Con. 10659-14.

[TURN OVER

- (b) The State of Uraq annexes the neighbouring State of Suwait. The UN Security Council passed resolution directing the State of Uraq to withdraw its forces from the State of Suwait. When the State of Uraq refused to comply with the resolution, the UN security Council passed further resolution calling upon all the member states to provide support to military action against the State of Uraq.
- [i] Are the UN security Council Resolutions passed under the UN charter binding on the States?
 - [ii] Does the UN Security Council have power to take military action against the States which do not comply with its resolutions.
 - [iii] Write a historical precedent governing the situation.
- (c) In the District of O.P. in India, many cases of communal violence have taken place in last four months in which instances of atrocities against members of minority community have been reported. Mr. X is one such victim from minority community. He has demanded inquiry into these cases
- [i] Which Commission can take cognisance of Mr. X's complaint?
 - [ii] What are the powers concerning inquiry of commission?
 - [iii] Write constitutional provisions for protection of minorities.

4. Write any four out of six.

- [a] What is international law ? What are its salient features ? Is international law, a true law?
- [b] Explain evolution of International Human Rights Law and the role of UN in that process.
- [c] What is treaty? What are various stages of treaty making? Explain the term 'reservation' in treaties.
- [d] What is the status of Human Rights of children in India. Explain with reference to CRC provisions, constitutional provisions and important case law.
- [e] Do you think India should abolish capital punishment? Justify your opinion with the help of constitutional provisions; international conventions and protocols and case law.
- [f] Explain the principle of freedom of high seas. What are the exceptions to this principle?

48

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

२०

२०

१२

१. एक ते दोन वाक्यात उत्तरे द्या :-

- राष्ट्र मान्यतेचे दोन सिद्धांत सांगा.
- यूनक्लोस (UNCLOS) म्हणजे काय?
- पॅक्टा संट सरवंडा (Pacta sunt Servanda) म्हणजे काय?
- स्टॉकहोम कॉन्फरन्स १९७२ चे मुख्य उद्दीष्ट काय होते?
- भूवेष्टीत राष्ट्रे म्हणजे काय?
- वर्ष २०१४ चे नोबेल शांतता पुरस्कार मिळालेल्या व्यक्तींची नावे लिहा.
- मानवी हक्क संरक्षणासंदर्भातील कोणत्याही दोन आंतरराष्ट्रीय प्रादेशिय संधीची नावे द्या.
- राष्ट्रीय क्षेत्र (State Territory) म्हणजे काय?
- विकासाचा अधिकार (Right to Development) म्हणजे काय?
- भारतीय संविधानातील अनुच्छेद १९ अंतर्गत संरक्षित अशी कोणतीही चार व्यक्ती स्वातंत्र्ये लिहा.

२. उत्तरे द्या (सहापैकी कोणतेही चार) :-

- जस कॉजेन्सचे तत्त्व (Principle of Jus Cogens)
- रूढी-आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्रोत
- भारतातील कैद्यांचे अधिकार
- इंटरनॅशनल कोर्ट ऑफ जस्टीस
- अहस्तक्षेपाचे (Non-Intervention) तत्त्व
- पर्यावरण कायद्याची उत्क्रांती आणि न्यायालयीन क्रियाशीलता

३. कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा :-

- बत्तीसगड या राज्यातील एक दुर्गम जिल्ह्यात, जिल्हा प्रशासनाने पंचवीस स्त्रियांना नसबंदी करणाऱ्याची सक्ती केली. वैद्यकीय निष्काळजीपणामुळे त्यातील पंधरा महिलांचा मृत्यू झाला. एक स्थानिक स्वयंसेवी संघटनेला जनहित याचिका दाखल करायची आहे.
 - सदर प्रकरणात कोणत्या मूलभूत अधिकारांचे उल्लंघन झाले आहे आणि का?
 - संविधानातील कुठल्या तरतुदींच्या अंतर्गत या स्वयंसेवी संघटनेला याचिका दाखल करता येईल?
 - जनहित याचिकेत न्यायालय नुकसान भरपाईचे आदेश देऊ शकते काय?

(ब) युराक देशाने शेजारील राष्ट्र सुवेतवर आक्रमण करून स्वतःचा राष्ट्र विस्तार केला. संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदेने ठराव करून युराकला स्वतःचे सैन्य सुवेतमधून काढून घेण्याचे निर्देश दिले. युराकने आदेशाचे पालन न केल्यामुळे सुरक्षा परिषदेने पुढील ठराव केला आणि सगळ्या सभासद राष्ट्रांना युराक विरुद्ध घेण्या येणाऱ्या सैनिकी कारवाईसाठी मदत करण्याचे आदेश दिले.

(१) संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदेचे संयुक्त राष्ट्र संधी (United Nations Charter) अंतर्गत पारित केलेले ठराव सगळ्या राष्ट्रांवर बंधनकारक असतात का?

(२) संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदेकडे सैनिक कारवाईचे आदेश देण्याचे अधिकार आहेत का? संबंधित तरतुदी लिहा.

(३) सदर संदर्भात ऐतिहासिक पायंडा असेल तो लिहा.

(क) भारतातील ओ.पी. राज्यात गेल्या चार महिन्यात बरेच जातीय दंगे झाले असून त्या दरम्यान राज्यातील अल्पसंख्यकांवर अनेक अत्याचार झालेल्या घटना समोर आल्या. एक्स हे त्यापैकीच एक पिडीत अल्पसंख्यक असून त्यानी त्या संदर्भात चौकशीची मागणी केली आहे.

(१) या संदर्भात श्री. एक्सना कोणत्या आयोगाकडे दाद मागता येईल?

(२) सदर आयोगाचे चौकशी करण्यासंबंधीचे अधिकार सांगा.

(३) संविधानातील अल्पसंख्यकांचे मूलभूत अधिकारासंबंधीतील तरतुदी लिहा.

४. उत्तरे द्या (सहापैकी कोणतेही चार) :-

(अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या द्या. त्यांची वैशिष्ट्ये विशद करा. आंतरराष्ट्रीय कायदा खरा कायदा आहे का? या प्रश्नावर स्पष्टीकरण द्या.

(ब) आंतरराष्ट्रीय मानवी हक्क कायद्याची उत्क्रांती आणि त्या प्रक्रियेतील संयुक्त राष्ट्र संघाची भूमिका विशद करा.

(क) संधी म्हणजे काय? संधी प्रक्रियेतील वेगवेगळ्या टप्प्यांचे स्पष्टीकरण द्या. संधी कायद्यातील 'आक्षेप' (Reservation) हे तत्त्व विशद करा.

(ड) भारतात मुलांच्या मानवी हक्कांची परिस्थिती सी.आर.सी., संविधानीक तरतुदी आणि महत्त्वाच्या न्यायालयीन निकालांच्या अनुषंगाने स्पष्ट करा.

(इ) मृत्युदंड कायद्यातून काढून टाकणेबाबत आपली भूमिका संबंधित संविधानीक तरतुदी, आंतरराष्ट्रीय संधी आणि न्यायालयीन निकालांच्या हवाल्याने स्पष्ट करा.

(फ) उच्च समुद्रांचे स्वातंत्र्य (freedom of High Seas) या आंतरराष्ट्रीय तत्त्वांचे विश्लेषण करा आणि त्याचे अपवाद विशद करा.

QP Code : **CY-2301**

(3 Hours)

[Total Marks :100

1. Answer in **one/two** sentences

- (a) What is the main objective of International Court of Justice? 20
(b) What is Pacta Sunt Servanda ?
(c) What is UNESCO?
(d) What do understand by the term Arbitration?
(e) What is a land locked state ?
(f) What is Holy see ?
(g) What is amnesty international ?
(h) What is innocent passage ?
(i) Write two important provisions of the Indian constitution on Rights of Children.
(j) Give any two legislations relating to protection of environment in India.

2. Short Notes any **four** :-

- (a) Plurilateral Treaties.
(b) International Bill Of Rights
(c) European Convention
(d) Rights of Workers
(e) Mediation.
(f) Convention on Law of the Sea

3. Situational Questions any **two** :-

- (a) Air India Authority made regulations and prescribed for different retirement age and rules of service for male and female attendants. The petitioner Air Hostess was terminated from her job on the ground of her first pregnancy. The petitioner challenged this rule. 12
- (i) Are human rights violated in the above case? Give reasons with the help of case laws.
- (ii) Explain the provisions of Art 14 and Art 15 as laid down in the Constitution of India.

- (b) Aranjho was a national of the State of Synthia. The Civil war in Synthia forced people to move to some other country. Aranjho along with his family moved to a neighbouring country Burgus. Burgus allowed the people from Synthia to stay, but declined to give them citizenship.
- (i) Define Nationality.
 - (ii) Who are aliens ? What are the rights of aliens ?
- (c) A man was detained in the local police station by the police. Later on his body was found lying on the railway tracks. The police claim that he committed suicide, but post-mortem report revealed that he died of internal injuries that may have caused due to excessive beatings.
- (i) Which Convention aims at safeguarding the rights of prisoners? Give two case laws.
 - (ii) What are the guidelines given by Supreme Court in cases of custodial violence and custodial deaths? Write the views of Supreme Court about compensation in the above situations.
4. Long Answers any four :-
- (a) What are the various stages of a treaty?
 - (b) Role of National Commission for Women in the upliftment of rights of women in India.
 - (c) Discuss the importance of various environment related Conventions in improvement of global environmental conditions.
 - (d) Explain : International Labour Organisation : Composition, role and function.
 - (e) Discuss individual as a subject of International Law.
 - (f) Role of NGO's in Improvement of conditions of Children. Elaborate with the help of case laws.

Public International Law & Human

3 yrs LLB sem II Right

25/4/14

5 yrs BLS sem IX

3

QP Code : CY-2301

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००

१. एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे द्या.

२०

- आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाचे उद्दिष्ट काय आहे?
- पॅक्ट संट सार्वडा (PACTA SUNT SERVANDA) म्हणजे काय?
- यूनेस्को (UNESCO) म्हणजे काय?
- लघुलवाद (ARBITRATION) म्हणजे काय?
- भूवेष्टीत राष्ट्रे (LANDLOCKED STATES) म्हणजे काय?
- होली सी म्हणजे काय?
- अमनेस्टी इंटरनॅशनल (AMNESTY INTERNATIONAL) काय आहे?
- निरूपद्रवी मार्ग (INNOCENT PASSAGE) म्हणजे काय?
- बाल अधिकारसंदर्भातील भारतीय संविधानातील दोन तरतूदी लिहा.
- पर्यावरण संरक्षणासंदर्भात कोणत्याही दोन कायद्यांची नावे लिहा.

२. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

२०

- प्लुरीलॅटरल संधी (PLURILATERAL TREATY)
- आंतरराष्ट्रीय अधिकारांचा मसुदा (INTERNATIONAL BILL OF RIGHTS)
- युरोपियन संधी (EUROPEAN CONVENTION)
- कामगारांचे अधिकार
- मध्यस्थी (MEDIATION)
- सागरी कायद्याची संधी (CONVENTION ON LAW OF SEA)

३. सोडवा (कोणतेही दोन)

१२

- एअर इंडियाने नियम करून महिला आणि पुरुष हवाई सेवकांसाठी वेगवेगळी निवृत्ती वये ठरवली. अर्जदार हवाई सेविकेला तिच्या गरोदरपणाच्या कारणावरून नोकरीतून काढून टाकले. अर्जदाराने त्या नियमाला न्यायालयीन आव्हान दिले.
 - बरील उदाहरणात मानवी अधिकारांचे उल्लंघन झाले का? न्यायालयील निकालांसाहित करणे दाखवून स्पष्ट करा.
 - भारतीय संविधानाचे कलम १४ आणि १५ वर स्पष्टीकरण द्या.
- अराझो हा सिडिया राष्ट्राचा नागरिक होता. सिडियातील अंतर्गत युद्धामुळे अनेक लोकांना इतर राष्ट्रांत आश्रय घ्यावा लागला. अराझो त्याच्या कुटुंबासहित बर्गास नावाच्या शेजारील

Con. 9731-14.

[TURN OVER

राष्ट्रात स्थलांतरीत झाला. बर्गसने सिडियातील लोकांना राहण्याची परवानगी दिली पण नागरीकत्व देण्यास नकार दिला.

- (i) राष्ट्रीयत्वा (NATIONALITY) ची व्याख्या द्या.
 - (ii) 'परदेशी' कोणांस म्हणतात? परदेशीयांचे अधिकार लिहा.
- (क) एका व्यक्तीला पोलिसांनी स्थानिक पोलीस स्टेशनमध्ये डांबून ठेवले. नंतर त्याचे शव रेल्वे रूळवर सापडले. पोलिसांचा दावा होता की त्या व्यक्तीने आत्महत्या केली. परंतु शवविच्छेदन अहवालतून स्पष्ट झाले की त्या व्यक्तीचा मृत्यू अंतर्गत इजांमुळे झाला आणि त्या इजा प्रचंड मारहणीमुळे झाल्या असण्याचा संभव होता.
- (i) कैद्यांचे अधिकार संरक्षित करण्यासाठी कोणती आंतरराष्ट्रीय संधी केली आहे? या संदर्भात दोन न्यायालयीन निर्णय द्या.
 - (ii) कैदेतील हिंसाचार आणि मृत्यू या संदर्भात माननीय सर्वोच्च न्यायालयाने कोणती मार्गदर्शक तत्त्वे दिली आहेत? या संदर्भातील नुकसान भरपाईवर सर्वोच्च न्यायायचे काय म्हणणे आहे?

४. उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)

- (अ) संधी प्रक्रीयेमधील वेगवेगळे टप्पे कोणते?
- (ब) राष्ट्रीय महिला आयोगाची महिला अधिकाराच्या उन्नतीमधील भूमिका विशद करा.
- (क) विविध पर्यावरणाविषयी संधीचे जागतिक पर्यावरण सुधारणेतील महत्त्व स्पष्ट करा.
- (ड) विशद करा:
जागतिक कामगार संघटना (INTERNATIONAL LABOUR ORGANISATION) : संरचना; भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.
- (इ) व्यक्ती आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे प्रजाजन (INDIVIDUALS AS SUBJECTS OF INTERNATIONAL LAW) यावर स्पष्टीकरण द्या.
- (फ) न्यायालयीन निकालाच्या मदतीने मुलांच्या परिस्थिती सुधारणेतील स्वयं सेवी संघटना (NGO's) चे महत्त्व स्पष्ट करा.

29/11/2013
20-11-13-DTP-P-14-AK-7

LL.B. BYAS

SEM V

Con.9121-13.

BLS. BYAS

SEM IX

VB-5330

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Answer in two to three sentences :- (2 marks each) 20
- Define International law.
 - Give two objectives of WHO.
 - What do you mean by non-intervention?
 - What are the attributes of a state?
 - What is jus-cogens?
 - What do you mean by Agenda 21?
 - What is Pacta Sunt Servanda?
 - What is asylum?
 - State any two rights of aliens.
 - What is right to development?
2. Write short notes :- (any four) 20
- American Convention.
 - Right to healthy environment.
 - Convention on Rights of Children, 1989.
 - International labour organisation.
 - UNESCO
 - Universal declaration of Human Rights.
3. Solve any two :- 12
- In a central jail in India one of the prisoners wrote a letter to Hon'ble Supreme Court about the inhuman conditions of living for the prisoners inside the jail.
 - Write any two rights of prisoners.
 - Write any two landmark cases on the rights of Prisoners.
 - A woman was appointed as a secretary to the Chairman of a company. The Chairman made remarks on her dressing. While on a business meeting he also tried to misbehave with this lady employee.
 - What is sexual harrasment?
 - Write important provisions relating to sexual harrasment at workplace.
 - As a result of the clashes between East Pakistan and West Pakistan a new state by the name Bangladesh emerged. India became the first state to recognise Bangladesh.
 - What is recognition?
 - What are the various modes of recognition?
 - What is the effect of recognition?

[TURN OVER

4. Answer any four :-

48

- (a) Peaceful settlement of disputes.
- (b) Define treaty. Explain the significance of treaty in governing the relations between the states.
- (c) What is a land locked state ? Discuss the rights and duties of land locked state and coastal state.
- (d) Write the role played by International Court of justice in world peace. Give suitable examples.
- (e) Discuss the important contributions made by Judiciary in unliftment of human rights in India. Give case laws.
- (f) State the important provisions laid down in the constitution for enhancing the position of women in India. Explain with the help of landmark Supreme Court judgments.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

१. खालील प्रश्नांची दोन वाक्यांत उत्तरे लिहा :-

२०

- (अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या लिहा.
- (ब) डब्ल्यु. एच. ओ. (WHO) ची दोन उद्दीष्टे लिहा.
- (क) अहस्तक्षेप म्हणजे काय ?
- (ड) राष्ट्राचे चार मुख्य घटक लिहा.
- (इ) जस कोगन्स म्हणजे काय ?
- (फ) कार्यसूची - २१ म्हणजे काय ?
- (ग) पॅक्टा सुट सर्वाड म्हणजे काय ?
- (ह) शरण (Asylum) म्हणजे काय ?
- (र) अन्य देशियांना (aliens) दिलेले कोणतेही दोन अधिकार लिहा.
- (ल) विकासाचा अधिकार म्हणजे काय ?

२. टिपा लिहा :- (कोणतेही चार)

२०

- (अ) अमेरिकन अभिसंधी.
- (ब) स्वस्थ पर्यावरणाचे अधिकार.
- (क) मुलांचे अधिकारांबद्दल अभिसंधी १९८९.
- (ड) ILO आंतरराष्ट्रीय श्रमिक संघटना.
- (इ) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग.
- (फ) मानवी अधिकाराचे जागतीक घोषणापत्र.

[TURN OVER

३. कोणते दोन प्रश्न सोडवा :-

- (अ) सेंट्रल जेलमधुन एका कैद्याने माननीय सर्वोच्च न्यायालयाला पत्र पाठविले. या पत्राद्वारे जेलमधे कैद्यांचे अमानवीय जीवन या संदर्भात मजकुर होता.
- (i) कैद्यांचे कोणतेही दोन अधिकार लिहा.
- (ii) कैद्यांचे अधिकारांसंदर्भात कोणतेही दोन खटले लिहा.
- (ब) एका महिलेला सेक्रेटरी म्हणून एका कंपनीत बहाल करण्यांत आले व त्यांना चेअरमन यांनी सेक्रेटरी म्हणून काम दिले गेले. चेअरमन यांनी महिला सेक्रेटरीच्या कपड्यांबद्दल टिका केली. एका कामासंदर्भात बाहेर गेले असता त्यांनी या महिलेसोबत अभद्र व्यवहार केला.
- (i) लैंगिक छळवणुकीची व्याख्या लिहा.
- (ii) सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या महत्त्वाच्या दोन मार्गदर्शक अटी "कार्यालयाच्या जागेवर लैंगिक छळ" या संदर्भात लिहा.
- (क) पूर्व पाकिस्तान व पश्चिम पाकिस्तान यांच्यामधील तंटा निर्माण झाले. परिणामस्वरूप बांगलादेश या नवीन राष्ट्रीय उगम झाले. बांगलादेश या राष्ट्राला मान्यता देणारे भारत पहिले राष्ट्र झाले.
- (i) मान्यता म्हणजे काय ?
- (ii) मान्यतेचे वेगवेगळे प्रकार लिहा.
- (iii) मान्यतेचे परिणाम लिहा.

४. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

- (अ) तंटा मिटवण्याचे शांततापूर्ण मार्ग.
- (ब) "तह" या संदर्भाची व्याख्या लिहा. राष्ट्रांमधे संबंध जोपासण्यामधे "तह" चे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (क) जमीन बंदिस्त म्हणजे काय ? जमीन बंदिस्त राज्य व समुद्र किनारपट्टीवरील राष्ट्र यांची हक्क व कर्तव्ये लिहा.
- (ड) जागतिक शांततेसाठी आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची भूमिका स्पष्ट करा. उदाहरण द्या.
- (इ) मानवाधिकारांचे स्थान उंचावण्यासाठी न्यायपालिकेनी दिलेले महत्त्वाचे योगदान केस लॉ च्या मदतीने स्पष्ट करा.
- (फ) महिलांचे स्थान बळकट करण्यासाठी भारतीय राज्यघटनेमध्ये दिलेल्या तरतुदी लिहा व सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेले महत्त्वाचे खटले लिहून स्पष्ट करा.

2

1. Answer the following questions in **one** or **two** sentences :—

20

- Define Constitutive Theory of Recognition of state.
- Give any two rights that are not available to Aliens in India.
- What do you understand by Bilateral Treaty ?
- In which year International Covenant on Civil and Political Rights was adopted and when it came into force ?
- Define 'child' as defined under Convention on Rights of the Child, 1989 ?
- What do you understand by the term 'double jeopardy' ?
- In India National Commission for Woman is established under which statute ?
- What is Article 32 of Constitution of India ?
- Where is the permanent headquarters of UNESCO ?
- Write two objects of National Commission for Children.

2. Write short notes on any **four** of the following :—

20

- Sovereign equality of States
- European Court on Human Rights
- Briefly explain any two sources of Public International Law
- Role of NGOs in India
- Any five rights of Prisoners in India
- Explain the four mandates of the State.

3. Solve any **two** of the following cases :—

12

- Ram and Lakshman are two brothers from a place called Sitapur. They are below the age of 12 years. Their parents are very poor and can't meet their basic needs. Both the brothers were sold to a man from town for ₹ 20,000 each. The man in turn sold them to a wealthy industrialist for ₹ 50,000 each. This industrialist employed them in his fire bricks industry.
 - What is the nature of crime committed in above case ? Trafficking or child labour ? Give reason to your answer.
 - Do children have Human Rights ? Define Human Rights.
- In 1971 in the hills of Uttaranchal, a plot of forest land was allotted to a sports company. Local villagers were denied permission to use timber to make agricultural tools. Women, being most affected by the hardships of both the ongoing devastation of their environment and their privatization of basic resources, played a prominent and decisive role. This is often described as a 'women's movement' to protect the forest ecology of the Uttarakhand.
 - Give name of the movement.
 - Give names of two similar cases.
- French mail steamer, Lotus collided on High Seas with Turkish ship. It was alleged that the collision was due to the gross negligence of the officer of the watch on board, the Lotus. The result was that the Turkish boat sank and eight Turkish national on board died.
 - The above facts are based on which international case ?
 - What was held in that case ?

[TURN OVER

4. Answer any four of the following questions in detail :—

48

- Define Public International Law. Why Austin considers Public International Law a weak Law ?
- Discuss with case laws Fundamental Rights of women under Constitution of India.
- Discuss Universal Declaration of Human Rights, 1948.
- What do you understand by Judicial Activism ? Explain the role of Courts in enforcing Human Rights.
- Discuss territorial water of a coastal state under UNCLOS. What are the rights and duties of coastal state on territorial sea ?
- Explain :—
 - Amnesty International
 - UNICEF.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

१. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या :- (केवळ २ - ३ वाक्यात)

२०

- कॉन्स्टिट्युटीव तत्त्वप्रणाली (Theory) स्पष्ट करा.
- परदेशीना (Aliens) कोणते दोन अधिकार भारतात दिलेले नाहीत ?
- द्विपक्षीय तह (Bilateral treaty) म्हणजे काय ?
- आंतरराष्ट्रीय नागरी व राजकीय अभिसंधी कोणत्या वर्षी अंगीकार (adopted) करण्यात आली व ती कोणत्या वर्षी सुरू करण्यात आली ?
- बालक या संदर्भाची व्याख्या बालकांच्या अधिकारांबद्दल अभिसंधी (CVC) १९८९ प्रमाणे स्पष्ट करा.
- डबल जीओपार्डी (Double Jeopardy) या शब्दाचा अर्थ लिहा.
- कोणत्या कायद्याखाली राष्ट्रीय महिला आयोगाची स्थापना करण्यात आलेली आहे ?
- भारतीय राज्यघटनेची कलम ३२ ची तरतूद काय आहे ?
- युनेस्कोचे कार्यालय कुठे आहे ?
- राष्ट्रीय बाल आयोगाची दोन उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

२. सहापैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा (प्रत्येकी पाच गुण) :-

२०

- राष्ट्रांची सार्वभौमिक समानता
- मानवीय अधिकारांसंदर्भात युरोपियन संधी.
- आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे दोन स्रोत लिहा.
- सामाजिक संस्था (NGO) ची भूमिका भारतात काय आहे ?
- कैद्यांचे कोणतेही पाच अधिकार लिहा.
- राष्ट्रांचे चार मुख्य घटक लिहा.

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-

१२

(अ) राम आणि लक्ष्मण हे दोन भाऊ सितापूर या गावात राहतात. त्यांचे वय बारा वर्षांपेक्षा कमी आहे. त्यांचे पालक अत्यंत गरीब असल्याने त्यांना रोजच्या पायाभूत गरजांपासून वंचित राहावे लागत असे. दोघांना तालुक्यातील एका इसमाला ₹ २०,००० प्रत्येकी या दराने विकण्यात आले. पुढे त्या इसमाने त्या मुलांना शहरातील एका श्रीमंत उद्योजकाला ₹ ५०,००० प्रत्येकी असे विकले. या उद्योजकाने त्या मुलांना आपल्या विटभट्टी उद्योगात कामाला लावले.

(१) वरील संदर्भात स्पष्ट करा कि ; कोणत्या प्रकारचे गुन्हे घडले आहेत, ट्राफिकिंग (trafficking) किंवा बाल मजुरी ? कारणे द्या.

(२) लहान मुलांना मानवाधिकार आहे काय ? मानवाधिकाराची व्याख्या लिहा.

(ब) १९७१ साली उत्तराखंड राज्याच्या डोंगराळी भागातला काही भाग एका खेळ कंपनीला देण्यात आला. स्थानिक लोकांना त्या भागातून शेती कामासाठी लागणारे लाकूड घेण्यास परवानगी नव्हती. पर्यावरणाची नासधूस व मूलभूत साधनांची झालेली खाजगी मालकी या सगळ्यांचा त्रास महिलांना सर्वात जास्त त्रासदायक ठरला व त्याचा ठळक व निर्णायकारक बदल पाहण्यात आले.

उत्तराखंड राज्यात वनसृष्टी वाचवण्याच्या या चळवळीला "महिलांची चळवळ" असे नाव दिले गेले.

(१) या चळवळीचे नाव लिहा व महत्त्व सांगा.

(२) या सारख्या दोन केस लॉ ची नावे लिहा.

(क) लोटस नावाची एक फ्रेंच स्टीमर व एक टर्कीश जहाज यांची समुद्रात (High Sea) मध्ये टक्कर झाली. असे प्रतिपादन (alleged) करण्यात आले की लोटस या जहाजावरील अधिकाऱ्यांच्या निष्काळजीपणामुळे वरील घटना घडली. या घटनेमध्ये टर्कीश जहाज बुडाले व आठ टर्कीश नागरीक मृत झाले.

(१) कोणता आंतरराष्ट्रीय खटला (case) वरील घटनेशी संबंधित आहे ?

(२) या खटल्याचा निकाल लिहा.

४. सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतीही चार) :-

४८

(अ) सार्वजनिक आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या लिहा. ऑस्टिनच्या मते सार्वजनिक आंतरराष्ट्रीय कायदा हा दुबळा कायदा आहे. स्पष्ट करा.

(ब) भारतीय राज्यघटनेअंतर्गत असलेले महिलांचे मूलभूत अधिकार सविस्तर पद्धतीने लिहा.

(क) विश्वव्यापी जागतीक हक्क घोषणा, १९४८ बदल सविस्तर माहिती द्या.

(ड) न्यायालयीन तत्परता म्हणजे काय ? मानवी हक्क अंमलात आणण्यासाठी न्यायालयाची भूमिका स्पष्ट करा.

(इ) समुद्रासंबंधी अभिसंधी या संदर्भात "प्रादेशिक समुद्र" म्हणजे काय ? स्पष्ट करा. समुद्रकिनार्यावरील वसलेल्या राष्ट्रांचे हक्क व कर्तव्ये स्पष्ट करा.

(फ) स्पष्ट करा :-

(१) ऑमनेस्टी इंटरनेशनल

(२) युनिसेफ.

(3 Hours)

[Total Marks : 100

20

1. Answer in 2-3 sentences each of the following :-

- (a) What are the sources of International Law ?
- (b) What is innocent passage ?
- (c) What is continental shelf ?
- (d) Explain the concept of Treaty.
- (e) Explain CESC.
- (f) What is Amnesty International ?
- (g) Explain the term EEZ
- (h) Write down the main object of Stockholm Conference 1972.
- (i) Explain the directive principles related to Right of workers.
- (j) Explain 'Rebus sic stantibus'.

20

2. Write short notes on any four of the following :-

- (a) UNESCO.
- (b) Peaceful settlement of dispute.
- (c) European convention on Human rights.
- (d) Directive principles and Human rights.
- (e) Theories of recognition.
- (f) Human rights and Woman.

12

3. Solve any two of the following situational problems :-

- (a) In the Smoothline carpet industry, children below 14 were employed for carpet weaving.
 - (i) Is there any violation of child rights ? Explain your answer with related enactment.
 - (ii) State the landmark case. Explain the directive principles related to child rights.
- (b) A woman belonging to Belgium, Mrs. Anna a tourist was gangraped by railway employees at Yatri niwas of Jaipur. A case was filed on behalf of her for compensation.
 - (i) Is there any violation of fundamental rights ? Explain. Write the decision with reasons.
 - (ii) Whether fundamental rights are available to non citizens ? Explain with help of case law.
- (c) Article 380 of the treaty of versallies 1919, provides that the Keil canal shall remain open for the merchants and warships of all those states who are not at war with Germany. On March 21, 1921, the German authorities stopped a British ship on the ground that it contained military equipments being shipped to Poland who was at war with Russia.
 - (i) Define treaty. Write the contentions of Germany and state the name of the case.
 - (ii) State the name of the Court which has decided the case with the decision.

48

4. Answer any four of the following :-

- (a) Explain fundamental right and directive principles related to protection of child rights.
- (b) Explain the human rights available to convicts and prisoners with the help of case laws.
- (c) Define Human Rights under The Protection of Human Rights Act, 1993. Explain the role of NHRC.
- (d) Explain : (i) non intervention, (ii) non use of force
- (e) Explain : (i) UN declaration of human rights, (ii) ILO
- (f) Discuss : (i) individual as subject of international law, (ii) State territory.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

१. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या (केवळ २/३ वाक्यात) :- २०
- (अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची उगम स्थाने सांगा.
 (ब) निरुपद्रवी रस्ता /पट्टा म्हणजे काय ?
 (क) कॉन्टिनेन्टल शेल्फ म्हणजे काय ?
 (ड) 'तह' या संज्ञेचा अर्थ लिहा.
 (इ) सीइएससीआर (CESCR) स्पष्ट करा.
 (फ) अॅमनेस्टी इंटरनॅशनल म्हणजे काय ?
 (ग) इइझेड म्हणजे काय ?
 (ह) स्टॉकहोम कॉन्फरन्स १९७२ची मुख्य उद्दिष्टे लिहा.
 (स) कामगार हक्कांची डिरेक्टिव्ह प्रिन्सीपल्स सांगा.
 (द) 'रेब्स सीक स्टॅन्डीबस' स्पष्ट करा.
२. टिपा लिहा कोणत्याही चार :- २०
- (अ) युनेस्को (UNESCO)
 (ब) तंटा मिटवण्याचे शांततापूर्ण मार्ग
 (क) मान्यतेचे सिद्धांत
 (ड) मानवी हक्क आणि डिरेक्टिव्ह प्रिन्सीपल्स
 (इ) मानवाधिकारावरील युरोपीयन परिषद
 (फ) मानव अधिकार आणि स्त्रिया.
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन सिच्युएशनल प्रॉब्लेम्स सोडवा :- १२
- (अ) स्मूथलाइन कारपेट इंडस्ट्रीमध्ये १४ वर्षांखालील मुलांना कारपेट बनवण्यासाठी कामाला ठेवले.
 (१) बालक हक्कांचे उल्लंघन झाले आहे काय ? संबंधित कायदा बनवण्याच्या पात्रतेसह उत्तर स्पष्ट करा.
 (२) महत्त्वाचा खटला सांगा. बालक हक्कांसंबंधी डिरेक्टिव्ह प्रिन्सीपल्स सांगा.
 (ब) सौ. अॅना या बेल्जीयमच्या पर्यटक महिलेवर रेल्वे कर्मचाऱ्यांनी जयपुर येथे यात्री निवासामध्ये सामुहिक बलात्कार केला. तिने खटला भरून नुकसान भरपाईसाठी दावा ठोकला.
 (१) मूलभूत हक्कांचे उल्लंघन झाले आहे काय ? स्पष्ट करा. कारणासहित निर्णय लिहा.
 (२) भारतीय नागरिकत्व नसलेल्या व्यक्तीलाही मूलभूत हक्क आहेत का ? केस लॉ आधारे स्पष्ट करा.
 (क) १९१९ च्या व्हर्सायच्या तहातील आर्टिकल ३८० अन्वये कील कॅनल, त्या व्यापारी व युद्धनौकांना खुले राहिल, ज्यांचे जर्मनीशी वैर नाही. २१ मार्च, १९२१ रोजी जर्मन अधिकाऱ्यांनी ब्रिटीश जहाजास मज्जाव केला, कारण त्या जहाजावर पोलंडसाठी, जो देश रशियाचा वैरी आहे, युद्धसाहित्य होते.
 (१) तहाची व्याख्या द्या. जर्मनीचे कंटेनशन सांगून, खटल्याचे नाव सांगा.
 (२) खटल्याचा निर्णय देणाऱ्या कोर्टाचे नाव द्या.
४. कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :- ४८
- (अ) बालक हक्क संरक्षणासंबंधी मूलभूत हक्क आणि डिरेक्टिव्ह प्रिन्सीपल्स सांगा.
 (ब) केस लॉ च्या आधारे गुन्हेगार आणि कैद्यांना असलेले मानवाधिकार सांगा.
 (क) १९९३ च्या मानवाधिकार अॅक्ट नुसार मानवाधिकाराची व्याख्या द्या. एनएचआरसी (NHRC) ची भूमिका स्पष्ट करा.
 (ड) स्पष्ट करा :-
 (१) अहस्तक्षेप,
 (२) बळाचा वापर न करणे.
 (इ) स्पष्ट करा :-
 (१) मानव अधिकाराचे जागतिक घोषणापत्र
 (२) आएलओ (ILO)
 (फ) स्पष्ट करा :-
 (१) व्यक्ती, आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा विषय
 (२) स्टेट टेरिटरीज.

29/11/11

01 Sep-2011-01

Con. 5380-11.

3yr LLB

sem V

Public International Law &

Human Right

FR-1072

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Write short answer (not more than **two sentences**) (2 marks each) :- 20
- What do you mean by 'Ozone Depletion' ?
 - What do you mean by 'General Assembly' of United Nations ?
 - Write any **three** functions of UNEP.
 - Explain Article 39(d) of Indian constitution.
 - What do you mean by 'Land Locked States' ?
 - What do you mean by 'Suo Moto' ?
 - What are the three main objects of UDHR ?
 - What do you mean by 'ILO' ?
 - What do you mean by 'Recognition' ?
 - What do you mean by 'non intervention' ?
2. Answer any **four** out of six. Short explanatory Definitional or Analytical (5 marks each) :- 20
- UNICEF
 - Rights of Aliens
 - Minority Commission
 - Amnesty International
 - Modes of Recognition
 - Human Rights and Environment.
3. Solve any **two** problems out of **three** (6 marks each) :- 12
- The Paquette Habana Fishing boat and another fishing boat Lola flying the Spanish flag and belonging to Spanish subjects were captured by a United States Warship in the Blockade of the North Coast of Cuba. They were brought before the court for condemnation.
 - Whether, under Customary International Law, fishing boats were exempted from capture ? Give reasons.
 - What is the name of the case and which court has jurisdiction ?
 - A head constable and a constable were suspended for being involved in the death of an accused who was in their custody in the same police station. The accused was found hanging in the toilet.
 - Is there violation of any Fundamental Human Right ? Identify and explain.
 - How can the NHRC help the family of the deceased to get compensation ?
 - The Air-India authority makes a regulation and provides that, an Air-hostess would retire from the service attaining the age of 35 years or on marriage within 4 years of service or on first pregnancy, whichever occurred earlier. In this case a petitioner Air Hostess terminated from her job on the ground of her first pregnancy. Challenged the rules and regulations of Air India authority before the S.C.
 - Is it a violation of Human Rights ? Explain your answer with the help of a case law.
 - Explain in detail constitutional provisions for protection of Air Hostess rights.
4. Solve any **four** out of six (12 marks each) :- 48
- Discuss briefly the various peaceful means of settlement of disputes.
 - What are the salient features of ICCPR, 1966 ?
 - Write an essay on "Human Rights and Child Abuse."
 - Explain steps which are generally adopted in concluding a treaty.
 - Discuss the role of NHRC in the protection of Human Rights.
 - Discuss the law relating to :-
 - Territorial sea
 - EEZ.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

१. खालील प्रश्नांची फक्त दोन वाक्यात उत्तरे लिहा (प्रत्येकी दोन गुण) :- २०
- (अ) ओझोनचा थर कमी होणे म्हणजे काय ?
 (ब) संयुक्त राष्ट्रसंघाची सर्वसाधारण सभा म्हणजे काय ?
 (क) (UNEP) युएनईपी ची तीन कार्ये लिहा.
 (ड) भारतीय राज्यघटनेचे अनुच्छेद ३९(ड) स्पष्ट करा.
 (इ) लॅण्ड लॉकंड स्टेटस् (जमीन बंदिस्त राज्ये) म्हणजे काय ?
 (फ) सूओ मोटो म्हणजे काय ?
 (ग) (UDHR) युडीएचआर ची तीन प्रमुख उद्दिष्टे सांगा.
 (ह) (ILO) आयएलओ म्हणजे काय ?
 (घ) 'मान्यता' म्हणजे काय ?
 (ज) अहस्तक्षेप म्हणजे काय ?
२. सहापैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा (संक्षिप्त स्पष्टीकरणात्मक, व्याख्या किंवा पृथक्करणात्मक) २०
 (प्रत्येकी पाच गुण) :-
- (अ) UNICEF (युनिसेफ)
 (ब) अन्य देशीयांचे हक्क
 (क) अल्पसंख्यांक आयोग
 (ड) अॅम्नेस्टी इंटरनॅशनल
 (इ) मान्यतेच्या पध्दती
 (फ) मानव अधिकार आणि पर्यावरण.
३. तीनपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी सहा गुण) :- १२
- (अ) पॅक्वेट हबाना ही मच्छिमार नौका आणि लोला ही दुसरी मच्छिमार नौका, जिच्यावर स्पेनचा झेंडा होता आणि जी स्पेनच्या नागरिकांची होती; त्यांना अमेरिकेच्या युध्दनौकांनी क्युबाच्या उत्तर किनाऱ्यालगतच्या सागरवाहतुकीला मज्जाव असलेल्या प्रदेशात पकडले. त्यांना दंडासाठी न्यायालयासमोर हजर केले गेले.
 (१) रुढीजन्म आंतरराष्ट्रीय कायदानुसार मच्छिमार नौकांना पकडण्यातून (कैद करण्यातून) सूट आहे का ? कारणे द्या.
 (२) खटल्याचे नाव लिहून कोणत्या न्यायालयाला अधिकार आहे ते लिहा.
 (ब) मुख्य हवालदार आणि हवालदार यांना त्या पोलीस ठाण्यात कैद असलेल्या आरोपीच्या पोलीस कोठडीतील मृत्यूस कारणीभूत असल्याकारणाने निलंबित करण्यात आले. आरोपी प्रसाधनगृहात टांगलेल्या अवस्थेत आढळून आला.
 (१) मूलभूत मानव अधिकाराचे काही उल्लंघन झाले आहे का ? शोधून स्पष्ट करा.
 (२) एनएचआरसी (NHRC) मृत व्यक्तीच्या कुटुंबास भरपाई मिळवून देण्यास कशी मदत करू शकते ?
 (क) एअर-इंडियाच्या अधिकाऱ्यांनी तयार केलेल्या नियमानुसार हवाई-सुंदन्या त्यांच्या सेवेतून ३५ वर्षांच्या झाल्यानंतर किंवा सेवेतील चार वर्षांच्या आत लग्न झाल्यास किंवा प्रथम गरोदर राहिल्यास यातील जे काही प्रथम होईल तेव्हा निवृत्त होतील. ह्या खटल्यात हवाईसुंदरी याचिकाकर्त्या यांची सेवा प्रथम गरोदर राहिल्याकारणाने खंडित करण्यात आली. त्यांनी सर्वोच्च न्यायालयासमोर एअर-इंडिया अधिकाऱ्यांच्या कायदा व नियमांना आव्हान दिले आहे.
 (१) हे मानव अधिकारांचे उल्लंघन आहे का ? खटल्याच्या सहाय्याने तुमचे उत्तर स्पष्ट करा.
 (२) हवाईसुंदन्यांच्या अधिकारांच्या संरक्षणासंदर्भातील भारतीय राज्यघटनेतील तरतूदी स्पष्ट करा.
४. सहापैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी १२ गुण) :- ४८
- (अ) शांततेच्या मार्गाने तंटा सोडविण्याच्या विविध मार्गांची थोडक्यात चर्चा करा.
 (ब) आयसीसीपीआर (ICCPR) १९६६ च्या ठळक तरतूदी कोणत्या ?
 (क) मानव अधिकार आणि बालकांशी गैरवर्तन यावर निबंध लिहा.
 (ड) तहाचा निष्कर्ष काढतेवेळी सर्वसाधारणपणे कोणकोणत्या पायऱ्या विचारात घेतल्या जातात ते स्पष्ट करा.
 (इ) मानव अधिकाराच्या संरक्षणात (एनएचआरसी) NHRC ची भूमिका स्पष्ट करा.
 (फ) खालील कायदाविषयी चर्चा करा :
 (१) प्रादेशिक (राज्यक्षेत्रीय) समुद्र
 (२) ईईडीई.

1. Write short answer (not more than two sentences) (2 marks each) :- 20
- Write any two objectives of United Nations Charter.
 - Explain Article 47 of Indian constitution.
 - What do you mean by UNEP ?
 - What do you mean by 'Mediation' ?
 - What do you mean by "Good Offices" ?
 - Define the term 'Environment'.
 - Define 'International Law'.
 - What do you mean by term 'Treaty' ?
 - What do you mean by 'Jus Cogens' ?
 - What do you mean by 'Non use of Force' ?
2. Answer any four out of six. Short explanatory/Definitional or Analytical (5 marks each) :- 20
- Child Abuse and Human Rights
 - International Law is a weak Law
 - Contiguous zone
 - Rebus Sic Stantibus
 - Sovereign Equality of States
 - American convention on Human Rights.
3. Solve any two problems out of three :- 12
- Ram was an undertrial handcuffed during transit between the jail and the court for the trial of his case.
 - Which constitutional right of Mr. Ram was violated ?
 - Write relevant case and explain the decision of the court.
 - Poonam, a fresh graduate was in search of a good job. She got a good job but involved a lot of touring. Immediately, she was asked to go to Goa with her boss. All through out her journey, the boss sexually exploited her and made illicit remarks.
 - Define sexual harassment. Enumerate any three guidelines laid down by the Supreme Court.
 - Write relevant case law ?
 - A mail steamer flying a French flag and a Turkish Vessel collided in the high seas. The Turkish Vessel sank of 7 persons were killed. The French steamer proceeded in its voyage and entered Turkish-waters. Here, the captain was arrested. He was punished. The French Government challenged the jurisdiction of Turkey in punishing the captain. The case was decided :-
 - What do you mean by 'High Sea' ?
 - What is the name of the case and which court decided the case ?
4. Solve any four out of six (12 marks each) :- 48
- State and explain, what are human rights ? Critically examine the rights of convicts and prisoners.
 - What are the salient features of Universal Declaration of Human Rights, 1948 ?
 - Explain in detail role of Supreme Court in protection of Human Rights in India.
 - Write an essay on any three "NGOs in India."
 - What do you mean by 'Recognition' ? Explain in detail theories and forms of recognition.
 - How does the constitution of India safeguard interest and rights of women ?

(मराठी रूपांतर)

१. खालील प्रश्नांची फक्त दोन वाक्यात उत्तरे लिहा (प्रत्येकी दोन गुण) :-

२०

- संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या सनदेतील उद्दिष्टे लिहा.
- भारतीय राज्यघटनेतील अनुच्छेद ४७ स्पष्ट करा.
- युएनईपी (UNEP) म्हणजे काय ?
- मध्यस्थी म्हणजे काय ?
- चांगले प्रयत्न म्हणजे काय ?
- 'पर्यावरण' या संज्ञेची व्याख्या लिहा.
- आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या लिहा.
- 'तह' या संज्ञेचा अर्थ लिहा.
- जस कॉग्रस (Jus Cogens) म्हणजे काय ?
- बळाचा वापर न करणे म्हणजे काय ?

२. सहापैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी पाच गुण) (संक्षिप्त स्पष्टीकरणात्मक/व्याख्या किंवा पृथक्करणात्मक टिपा) :-

- बालकांशी गैरवर्तन आणि मानव अधिकार
- आंतरराष्ट्रीय कायदा हा कमकुवत कायदा आहे
- संलग्न क्षेत्र
- रिब्स सिक् सॅन्टिबस्
- राष्ट्रांची सार्वभौम समानता
- मानव अधिकारांसंदर्भातील अमेरिकन अभिसंधी.

३. तीनपैकी दोन प्रश्न सोडवा :-

१२

- खटल्याच्या प्रतीक्षेत असणाऱ्या रामला कारागृह ते न्यायालय खटल्यासाठी नेताना हातबेड्या घालण्यात आल्या.
(१) श्री राम यांच्या कोणत्या घटनात्मक अधिकाराचे उल्लंघन झाले ?
(२) संबंधित खटला लिहा आणि न्यायालयाचा निर्णय स्पष्ट करा.
- नुकतीच पदवीधर झालेली पूनम एका चांगल्या नोकरीच्या शोधात होती. तिला चांगली नोकरी मिळाली, पण त्यात भरपूर फिरस्ती होती. लगेचच तिला तिच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्याबरोबर गोव्याला जाण्यास सांगण्यात आले. त्या संपूर्ण प्रवासादरम्यान वरिष्ठ अधिकाऱ्याने तिचे लैंगिक शोषण केले आणि निषिद्ध शोरेबाजी केली.
(१) लैंगिक छळवणुकीची व्याख्या लिहा. सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या कोणत्याही तीन मार्गदर्शक अटी लिहा.
(२) संबंधित खटला लिहा.
- एक मालवाहू जहाज, ज्याच्यावर फ्रेंच झेंडा होता आणि तुर्कांचे जहाज खुल्या समुद्रात एकमेकांवर आदळले. तुर्कांचे जहाज, बुडून सात जणांचा मृत्यू झाला. फ्रेंच जहाजाने पुढचा प्रवास सुरु ठेवून तुर्कांच्या सागरी प्रदेशात प्रवेश केला. तेथे जहाजाच्या प्रमुखाला अटक करण्यात आली. त्याला शिक्षा देण्यात आली. फ्रेंच सरकारने प्रमुखाला शिक्षा देण्यासंबंधीच्या तुर्कांच्या अधिकाराला आव्हान दिले. खटल्याचा निर्णय झाला आहे.
(१) 'खुला समुद्र' म्हणजे काय ?
(२) खटल्याचे नाव सांगा आणि कोणत्या न्यायालयाने खटल्याचा निकाल दिला ते लिहा.

४. सहापैकी कोणतेही चार सोडवा. (प्रत्येकी १२ गुण) :-

४८

- मानव अधिकार म्हणजे काय ते सांगून स्पष्ट करा. गुन्हेगार आणि कैद्यांच्या अधिकारांचे बारकाईने परीक्षण करा.
- मानव अधिकाराच्या जागतिक घोषणापत्र १९४८ ची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती ?
- भारतात मानव अधिकारांचे संरक्षण करण्यात सर्वोच्च न्यायालयाची भूमिका सखोल स्पष्ट करा.
- भारतातील कोणत्याही तीन सामाजिक संस्थांवर निबंध लिहा.
- 'मान्यता' म्हणजे काय ? मान्यतेचे सिद्धांत आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
- भारतीय राज्यघटनेत महिलांचा अधिकार आणि हितांचे कसे संरक्षण केले आहे ते लिहा.
